

et gloria in secula seculor. Amē.

Psalmus. xli.

Demadmo

Titulus huius ps̄
talis est. In finem i
tellectus filijs chore

Hic titulus in precedenti psalmo
est expositus sicut ibi dictum est.

Castiodor

Chorē hebra
ice. dicit cal
uarie latine Quapropter filij cho
re merito dicuntur qui tanq̄ glo
riofissimum tropheum celestis re
gis & signaculū crucis suscipe me
ruerunt. Et ideo psalmus hic om
ni conuenit christiano qui amore
domini flamma dominice dilectio
nis accenditur sine qua totum ab
iectū est quicquid in humanis pu
tatur eximum. sed in illis nomini
bus scilicet chore illud meminisse
delem? quod **Jeronimus** ait Om
ne psalterium sagaci mente plu
strans nusq̄ inuenio q̄ filij cho
re aliquid triste cantauerint Sem
per enim in psalmis eorum leta sūt
a iocunda. secularibusq̄ contum
ptis celestia et eterna desiderat cō
gruentes interpretationi nomis
sui **Filius** ergo chore id ē quilibz
christianus fidelis prima confes
sione psalmi huius omne deside
rium mentis sue ad dominum asse
rit esse trāslatur; d.
Admodū. Trāslatio rōna
habet Hic ceruus desiderat ab fon
tes aquarum ita desiderat anima

mea ad te
deus.] **Hugo** Notandū
dicitur q̄ ceruus semo grauatus
extrahit naribus vel flatu suo ser
pētem a ca
uernis. **Castiodor**

quem cum vorauerit veneno estu
ante per motus ad fontes aquarū
quanta potest velocitate festinat.
Amat enim aqua dulci plurimaq̄
sacari **Duius** decora comparacō
nostrum desiderium ardentē insti
gat vt quando venena ātū qui ser
pentis haurimus. ac ceno fornicā
cionis aliorumq̄ viciorum estua
mur. ad fontē diuine misericordie
ilico festinemus quatinus quod
peccati aduersitate contrahitur.
dulcissimi haustus puritate vni
eatur **Revacat** q̄ ad fōtes aqua
rum dixit et nō ad aquas. **Fons**
enim aquarū christus dominus
est vnde omnia fluunt quecūq̄ re
ficiunt. **Fluēta** enim plerūq̄ sicca
ri possunt. fons autem aquarū sem
p̄ irriguus est **Vnde** merito dictū
est ad liquorez sacre originis festi
nandum vbi desiderium nostrum
nunq̄ possit habere ieiunium.

Hugo **S**ituit anima mea
id est summe deside
rauit [ab] [vi]dendum [te]m fontē
vium [a] quo omnia tō fluunt.

Jeronimus **L**quando ve
niaz. lib est
quando erit illud tempus resolu
cōnis corpis mei q̄n cū pondere p
nuncianduz ē et vt videatur ḡuis
esse dilacio **Let** apparebo ante faci
em domini. **S**is est ante conspectū

143
divinitatis eius et tunc videbim⁹
eum sicuti **Cassio** his igitur
est.

rebus edo
cti aduertimus animam habere si
tim suam cum desiderio celesti. Nec
fitis in hoc seculo beatis pectorib⁹
semp exestuat nec aliquo fine cō
tenta requiescit q̄a ei in futura be
atitudie datur inuenire quod ap
petit sicut dominus in euangelio
dicit **Beati** qui esuriunt et sitiunt
iusticiā quomā ipsi saturabunt.

Augusti Interim dum me
dum in via sum. ante q̄ venias. an
te q̄ appaream. **Verunt michi**
lacrimae mee panes die ac nocte.
diem intelligite pro huius seculi
prosperitate. nocte vero pro huius
seculi aduersitate. Sine inquit in
prosperis rebus siue in aduersis
huius seculi ego lacrimas fundo
ob desiderium **Jeronim⁹**.

Sed quomodo potest de lacrimis
panis fieri. Potest enim: quia si
cut corp⁹ faciat de pane ita ani
ma de lacrimis. quia exinde sperat
remissionē peccatorū suorū habere
Fletus enim ille animarū. est cor
rolatio sensuum. absolutio pec
catorum. effectio mendacium. a lauacrum
cul **Gregorius**

Quinto moralium Luctu si quidez
suo anima pascitur cum ad super
na gaudia flendo subleuatur a in
tus si quidez doloris sui gemitum
tolerat sed eo refectiois pabulū
papat quovis amoris p lacrimas

ema? **Hugo** Et quia has la
nat. crimas malorū

o ppria frequent exercitat **Jo** **W** die
L dum dicitur michi quādie vbi est
deus tu **Cassiod** Hoc enim
us. **Cassiod** dicebatur

assidue christianis tempore perse
cutionis martirum. Non est q̄ nos
vmez sustinere que volum⁹ que in
temus. Quis in ista afflictione n̄
fletet se habere conscientiam et p̄
uorum subiaccere conuictis quādo
vltra omnes dolores est illum in
sultantem cernere quez cognoscat
conscience prauitate fordere. **Je**
Jeronimus et augustinus.

Hugo VL dum dicitur mi
chi a te probis vbi ē
deus tuus quāsi dica nt quaz mer
cedem expectas. Excecauit enim il
los malicia eorum a sacramenta
dei non cognouerunt sicut dicitur
sapien. ij. Postea probat q̄ ista
opprobria excitauerūt in eo lacri
mas et deuotionem dicens **Hec**
opprobria **re** **cor** **bat** **us** **sum** **a** **eff** **u**
di **in** **me** **animam** **meam**. quia ex
tra me non inueni nisi asperitatez
et punctiones exprobrancium.

Cassiodo Anima vero in
ciens in stindu compunctionis in
semetipsam reuertitur. animaz ve
ro suam in se quodammō fundit
quī pleno desiderio concitatus deo
se sincera supplicatione pstrauit
Nicolaus hoc modo di
cebat anna.
primo egum⁹ que flendo orabat
dicens. Vnum a omne quod me

briari potest non bibi sed effudi
animam meam in conspectu tuo domine.

Cassiodorus. Et cur
effuderit animam suam; subiungit
dicens [quoniam transibo.]

Hugo Quasi dicat illi pro
probria sua me im
pellebant sed gustatio celestis
dulcedis me attrahat ad effun
dendas lacrimas quoniam tran
sibo de periculis mundi. In locum
tabernaculi. hoc est in ecclesia; pre
sente[m] que est locus in quo chri
stus cum fidelibus suis habitat.

Et addit [am mirabilis] quia tab
ernaculum hoc in quo christo mili
tamus a serui[m]us dicitur ammi
rabile. Tum propter sacramento
rum efficaciam. tum propter mi
rabilem ordinem eorum que sunt
in ecclesia. Nec ibi subsistam abs
gemitu et fletu sed transibo. vsq[ue]
ad domum dei. De qua dominus di
cit Jo. xiiij. In domo patris mei
mansiones multe sunt. Ad hanc
domum transit in presentia vitu
tus in spe et in futuro in re. Et quo
modo ad hanc eterne beatitudinis
domum transit se quenter osten
dit dicens [In voce epulantis] videlicet
divine laudis de dei bene
ficiis. Et confessionis. De propriis
peccatis. In quibus duobus con
sistit [sonus epulantis] quia in
presentia epulatur anima cum dei
beneficiis reficitur. a de peccatis con
tritus homo confitetur.

Cassiodorus. Et ult
ta ad

psalmodiam respicit. confessio ab
peccata deploranda. Quid enim
dulcius quidve salubrius quam deum
laudare et se semper arguere.

Hugo Et quia postrepat mun
dus. ratio increpat
confortat turbatam animam sen
sivalem que de presentibus malis
tristatur dicens. **Q**uare tristis es
anima mea. que tot bona per to
leranciam presentium molestiarum
habebis. [quare conturbas me.]
afflictione tua. Sequitur aduersum
hoc remedium. **S**pera in deo. [fir
miter ab eo expectando liberaconem]

Cassiodorus. quia spes eius
omnia commu
tat in melius et ad eternum gau
dium perducit quos huius seculi
tristitia inflicta odulerit sicut scri
ptum est. Beati qui lugent quoni
am ipsi consolabuntur. Sequitur
etiam quare in domino sperare debeat
cum subditur [quoniam adhuc] id
est in presenti. [confitebor illi] id
est de peccatis meis penitentiam agam
ut devocioni tue impedimentum
non faciam. Cui autem confitetur
subiungit illi videlicet qui est. [sa
lutare vultus mei] a quo salicet est
salus mea. [et] qui est [deus meus] qui
me redemit. **S**alus enim vultus
nostri dominus est qui in forma
serui qua sumus absque peccato ve
nire dignatus est sicut **J**eremias
propheta dicit. **S**piritus vultus
nostri christus dominus. compre
hensus est. sub cuius velamento vi
vunt in

ter gē. es **Nicola.** Postea
stedit

vñ anima hanc tristitiaꝝ habeat
vnde addit. **S**ed meipsum anima
supple conuersa. **T**ranslacio roma
na habet. **L**a meipso anima turba
ta est. **l**ib est a seipso habet cõtur
bationem ob recordationem pec
catorum priorum. **V**nde gregori
us **I**ustum est vt in se semper do
lores inueniat qui elicto vero gau
dio in sevana gaudia querebat.

Cass. **R**euca quia nisi hoc car
nis vicia facerent in trã
quillitate sua mentis puritas per
manet. **S**ed filius iste crucis que
prefatus est titulus: ostendit me
dium quo possit vnusquisq; ani
me sue cõturbaciones euadere di
cens. **propterea** id est propter
cõturbaciones istas quibus ani
ma mea vehementer affligitur. **me
mor ero tui domine**. quasi diceret
**Ab te summa felicitate festino vbi
peruenisse remedium est et carna
lium malorum compertens proba
tur exclusio. dicit etiã vnde memor
erit scilicet. de terra iordanis a her
monim a monte modico**. **J**orda
nis pro baptismo accipit. **hermo
nim** paruus mōs iuxta iordanē
ē positus a interpretat anathema.

Augustin. **I**n baptismo
fit remissio pec
catorum et nemo currit ad remis
sionem peccatorum nisi qui displicet
sibi confitendo se peccatorem.
Nemo confitetur se peccatorem ni
si humiliando seipsum deo. **S**i inē
pretationem nominum queras.
Jordanis est de scē sio eorum. **de scē**
de ergo vt leucis a noli extolli vt

non illi **Cassiodo**. **Q**uoni
datis. **az** non

in altitudine superbie dequerit.
sed memoria eius in humilitatibus

et modicis **Jeronimus**

Igitur iste qui erat peccator qui si
cut ceru de siderabat fontes aqua
rum. memor fuit dei in humilitate
penitencie: a baptismi absolucio
ne. **A**bhuit enim vetera delicta. ana
thematiãuit peccata sua et nõ se
extollit magnum sed efficit pu
lum penitendo. **Augustinus**

Anathematiza ergo tripliciter. displi
cendo tibi. **D**isplicet tibi enim deo si
placueris tibi. quia non in se exal
tatur qui in domino gloriatur. **S**e
quitur. **A**bysus abysus iuocat
in voce catharatarum tuarum.

Jeronim. **A**bysus abys
sum iuocat cũ
vel vetus testamentum nouū an
nunciat vel nouum vetus in testi
monium vocat quia se vtraq; mu
tua attestacione confirmant. **N**ã
vetus nouum annunciat cum mo
yses dicit **Propterea** vobis susci
tabit deus a fratribus vestris. **E**t
nouum vetus in testimonium vo
cat cũ dicit paulus. **B**itebant de
sequenti eos petra. petra autē eãt
christus propter profunditatez
enim intelligencie dicitur abysus

Cassiodo. **P**rofunda sũt
ta domini qz in sinu sapiencie iphi
alta veritate consistunt. **i** voce catha
ratarum tuarum. **h**ic i voce prophetarum et

apostolorum qui aduentum domini
annunciant. quoniam sicut aqua
rum multitudo per cathartas id
est aequeductus euomitur. Ita de
ore ipsorum domini flueta manauerunt.

Hugo Vel abyssus abyssum inuocat id est
vnum peccatum trahit ad se ali
ud peccatum sicut superbia auari
ciam. gula luxuriam. ira homi
cidium. et hoc in voce hoc est in te
stimonio cathartarum tuarum
id est predicatorum tuorum vnde.

Gregorius ait super eze
chiel. iij.

Peccatum quod non deletur per pe
nitentiam mox suo pondere trahit
ad aliud. **Augusti** lectum acci
pite Abyssus dicitur iudicium Vn
de in alio psalmo dicitur. Iudicia
tua abyssus multa. Abyssus abyssum
inuocat Nam sub hac carne
mortali laboriosa peccatrice mole
stis et scandalis plena. cupiscen
tibus obnoxia damnatione que dam
ne de iudicio tuo. quia tu dixisti pec
catori. morte morieris. et in sudore
vultus tui reseris pane tuo. Abyssus
hęc prima iudicij tui. Sed si ma
leuixerint homines abyssus abyssum
inuocat quia de pena in pena
transiunt de tenebris ad tenebras
de ardore cupiditatis ad flammam
gehennarum et hoc in voce catha
rtarum tuarum. quia tu minaris
et dicis post istos labores restaet
alteram damnationem Ergo qui
contremisco cum ad me perturba
ta est anima mea: a iudicij tuis a

miu vehementer. **Glō** Quia exerta
tua. et futura mala que minaris. et
fluctus tui. id est dolores quos iam se
ntio in te. super me transierunt. id
est me modo premunt.

Augustin

Sed quo crebriora sunt mala. eo
dulcior erit misericordia que. In
die mandauit dominus misericordiam
suam et nocte canticum eius.
Per diem signatur prosperitas seculi:
per noctem vero eius aduersitas.

Nicola Est ergo sensus que
sicut deus in tempo
re prosperitatis in quo ostendit mi
sericordiam suam ita in tempore
aduersitatis in quo ostendit iusti
ciam suam debet laudari id est can
ticum laudis eius non debet dimitti
scdm que dictum est supra psalmo
xxiiij. Benedicam dominum in om
ni tempore tam prosperitatis quam
aduersitatis. Sed subbis. Apud
me oratio. In non extra me et hec
directa est. De vite mee. id est qui
est conseruator vite mee.

Castiodor Ac si diceret
Intra me est
sacrificium quod offeram deo meo
vique oratio pure mentis

Jeronimus ut ei merear
liter ab hoc
seculo quando que coniungitur vnde sub
dit. Dicam deo meo susceptor me
es. Quia licet in tribulationibus
exerceat semper tam en peto a te
protegi ac defendi. Quare oblitus
es mei. Iam tandem differens ut me
non inducas in illum supermi ta
bernaculi tui locum.

Cas. Senferat em̄ vie sanctis
sim⁹ quāta illi⁹ q̄etis dul
cedo futura sita mūdi isti itinera
confragosa vehementer horrebat
Quare contristatus incedo per
via; huius vite dū affligit me im
micius. Utq; cōtristamur qn̄ fla
gella in hoc mundo suscipim⁹ quā
do inimici fraudulentis scilicet dy
aboli in hids temptamur. quādo
carnis vicia inuito ac repugnan
te animo sustinemus.

Glo. Dum cōfringuntur
Quasi diceret Ita affli
git inimici. dum pro quia con
fringuntur ossa mea exprobraue
rūt in q̄ tribulāt me inimici mei.

Jeronimus. Vox est ec
clesie dicens. Exprobrauerunt mihi inimici
mei qui tribulant me. quia cōfrin
guntur ossa id est virtutes mee p
illas tribulacōnes quas sustinet
sancti. Uz. Ietiam dicitur mihi
per singulos dies ubi est deus tu
us. Cum ego tibi per penitentia;
et afflictionem corporis animeq;
desiderarem placere. inimici mei q̄
si in cassum hoc facere me dicebāt
Ubi est deus tuus. nescientes il
la occulta que preparauit deus di
ligētibus se. Positis causis tristi
cie iterum consolāt animam suā;
sicut prius quare tristis es aīa
mea et quare cōturbas me. Re
spondit quia insidiator meus ad
huc contra me vigilat adhuc mi
chi laqueos tendit dum desiderū
meū prolongatur. Spera in deo
quoniam adhuc confitebor illi sa

litare vultus mei et deus meus
In ipso sit spes nostra semp atten
ta Ipse omnes fluctus mitiget. ip
se nos in temptacionibus conser
uet Ipse sitim nostram sua cōtm
placōne faciet. nos vultu sui salu
tatis viuificet.

Cassiodoro. Filius iste cru
cis i principio
psalmi insigne volens ostendere
desiderium suum exquisito se com
parauit exemplo vt singulariter
crederetur qui cognoscebat tam
ingenti voto dominum concupisce
re. Sed quoniam humano vultu
no proposito malis semp morib⁹
obuiatur dum mens iniqua quē
per blandimenta decipere non po
test. subdolis ierepacionibus mo
litur euertere crebris insultationi
bus commotum se ad continuas
lacrimas ducit Et ne tristitia secu
li eius animos occuparet aut in
despacōnis discrimina perueniret
ad animam suam consolatoria
ba facit vt per cōturbacionem
huius seculi fidelibus inimicam
a se depelleret ne eam desperacōis
tebia possiderent. Scriptur est q̄p
pe Tristitia enim que scdm̄ deum
est penitentiam in salutem stabi
lem operatur: seculi autem tristi
cia mortem operatur. Quapropt̄
merito a se illd̄ conatus est expel
lere vnde sibi perpetuum exicium
id est mortem nouerat imminere
Et ideo hodie huic psalmum toni
desiderij suatore; atq; institutore
baptizandis ogeuēter cātat eccā
quatin⁹ a tristitia hui⁹ mūdi alie

nati ad dominum tota cordis pu-
ritate festinent. **P**roestabone rexyt
quoniam non est vnus modus mi-
sericordie tue a peccatoruz sece pu-
rifices. qui cum patre et spiritu sa-
cto in trinitate perfecta viuis a reg-
nas. Per oia secula seculoru. **A**me

Psalmus xliij.

Iudica me de-
us a dis. Titulus huius
psalmi talis est **Psal.**

da Cassio. Quauis alij tituli
uidi multa: alij pau-
ciora contineat omis tu ad supne
de fide a cois mune a pducit vt ipsa
varietas nec fastidiu faciat nec q
sunt necessaria comonere desistat.
Psalmus ergo sicut sepe didi: e
significat melos id est dulces mo-
dulationem celestium verborum
quod defursum nobis resonare se-
titur. **Dauid** autem fortissimum ac
desiderabilem indicat nobis xpm
ad quem ex persona fidelissimi cri-
stiani psalmus iste dirigitur buz
mens et intentio eius ad ipsuz de-
sideranter ap **Jeronim**

Jeronim Nam licet hic psalmus in aliqb
versiculis dominicam passionem si-
gnet. tamen vncem habet anime fi-
delis huc: huius mundi d est cri-
stum de hie **Augustinu**

Augustinu Fidelis igitur christianus gemens
inter homines malos. dolosos et
seductores ira turbulentos insidi-

is venenatos circūspiciens se cum
illis esse in hoc mundo. pariter q
hic conuersari a dona dei auz mal
habere communia a non causam
commu

Cassiodorus.

Deprecatur dominum i capite hu-
ius psalmi vt in aduentu nouissimo
quo iudicaturus est mundu: ab
infidelium coozio sequestretur
quando agnos ponet ad dextraz
edus vero constituet ad sinistram
vnde sub ito erūpit in hanc vncem
dicens

Iudica me deus. Non enim
petit peccata sua discuti

Glosa quod periculosum
est quia astra non
sunt munda in conspectu eius et
in angelis reperit prauitatem s
causam sue retribuciois postulat
ab impijs separari. vnde sub dit.
a discerne causam meam.

Cassiodorus

is est di-
uide me
ab impijs a in populi tui electioe
me constitue. **Abdidit** de gente si-
santa. hoc est segrega me de per-
uersis et male uiuentibus. **Ab ho-**
mine iniquo. q aperte ledit. a do-
loso. qui occulte ledit. eripe me.
bonum quidem desiderium. sed ad
huc non habet tempus. **U**nde emz
quod modo a scto isto queritur
in futuro iudicio a fidelibus inue-
nitur. sed talia hic desiderant q pa-
cifici esse noscuntur vt videlicet ab
impietatis cupiant moribus diui-
di ne possint aliqua communiōe
viciari. **C**onsequenter causam sue

petitionis subdit dicens **Q**uia
tu es deus fortitudo mea.]

Jeronim.
Scio me infirmum et fragilem nec
fencio me habere aliquam fortitu
dinem in qua eruar nisi tu sabia
ueris [quare Jergo [me reputasti
Jexponendo me tantis mundi tri
bulationibus [a quare tristis in
cedo dum affligit me inimicus.]

Augustinus Tristis
inimicus dyabolus affligit me q
uidianis temptatiombus inmit
tens vel quod male amemus vel
quod male timeamus.

Castiodorus Sciebat
enim vir
sanctissimus vltimus se contra sta
ri non posse si ad eternam futuri
seculi requiem perueniret. Mos
enim desiderantium est ab illa re
se putare depullos ad quam ven
ire velociter non sinuntur. Nam
cum ille dies iudicacionis adue
nerit talia minime sustinebunt q
niam inimicus cum suis sequaci
bus damnabitur. Quapropter
vir sanctus expectabat desideran
te illa tempora in quibus sibi te
atitudinem nouerat conferenda;
qđ sibi contingere poterat p adue
ntu ei ad iudiciu quia videt ei mi
sericordiam nō timet iudiciu s nō
itres i iudiciu districte cū suo tuo
Cōsequenter reddit eam tristitie
submouende vt pater mittat fili
um ad iudicandum qui est lux et
veritas vnde dicit **M**itte lucem
tuam et veritatem tuam.] videlicet

ad iudicandum. **Ch**ristus de se di
cit. Ego sum lux mundi. Et alibi.
ego sum via veritas et vita. Dic ei
cum venerit videlicet christus do
minus a sanctis eius omis meror
confusionis abscedit quando et e
ne trauitudo in gloria; cōsequē

Jeronimus [Ipsa] lux
et veritas [me] ab errore peccati
[et] abduxerunt in monte; sanctū
tuum. Hoc est in ecclesiam tuam
et in te. Tenacula tua. Id est in illa
celestem iherusalem de qua alius
psalmus dicit **Q**uod dilecta taberna
cula tua domine virtutum:

Et introibo ad altare dei.] vbi
de monte sancto eius id est de ec
clesia non iam vitulos et arietes s
me ipsum exhibeam hostiam vi
uentem et placentem. Ad deum q
letificat inuentum meam.] cum
expurgato fermento veteri in no
uum hominem tanq̄ iuuenilem
me consolatur.

Augustinus
Est enim quoddam altare subli
me inuisibile quo non accedit in
iustus. ad illud altare accedit so
lus qui ad istud visibile securus
accedit. Illic inueniet vitam suam
qui in isto discernit causam suam.

Glosa Notandum quod ad
altare missam cele
braturus sacerdos ascendens ait
Introibo ad altare dei. et reliqua.
De sidelo enim et amore superioris et in
uisibilis altaris hoc visibile adie
cū modestia delectet eterna non cadu
ca petiturus vt christi celsitudinem;

humilis sequatur. Quid sit istud altare exponit dicens Lad deuz. .i. introibo. qui letificat iuuentutem meam. Incedo enim modo in reuoluitate tunc astabo gaudens in nouitate. Et iterum. Confitebor tibi in cithara deus deus meus.

Aug⁹ Cithara ab inferiori red dit sonum. Cum enim aliquid patimur tribulationum temptacionum vel scandalorum in hac terra et hoc ab inferiori quia mortales sumus: confitemur deo in cythara id est laudamus deum in penitentia. Et sicut cythara ex terebit cordas sic penitentia debet extendere omnia membra hominis gubernaculo preceptorum dei.

Hugo Et sicut cythara ex terebit cordas sic penitentia debet extendere omnia membra hominis gubernaculo preceptorum dei.

Iero Sed quia sensualitas hominis de penitentia contristat ideo confortat eam dicens Quare sitis anima mea quare conturbas me.

Ieron quia desidero videre in quo spiritum meum posui.

Collect. Hoc et quod sequitur est in precedenti psalmo bis.

Cassio reuoluitate nos persuades tristitia seculi fugiendam quoniam bonis rebus semper aduersa est. et tristitiam qua ad penitentiam contristamur appetendam. quia sicut illa mittit ad mortem sic ista dirigit ad sospitatem.

Aug⁹ Spera in domino quoniam adhuc confitebor illi quod confiteberis. Et tu es salutare vultus mei. tu sanabis me.

Iero qui es aspectus anime mee La de me. que nos lau-

dantes exposcimus ut mereamur eius luce illuminari. via dirigi. veritate corrigi. vita locupletari quoniam ipse est vita salus nostra. **Iesus christus dominus noster qui est benedictus in secula seculorum. Amen.**

Psalm⁹ xliii.

Deus au rih⁹

nostris Titulus huius Psalmi talis est. In finem filijs chore ad intellectum.

In duobus prioribus precibus psalmus quid significent filij chore significenter edidit est. Sic autem ad intellectum nouo quidem ordine sed non otiose videtur adiectus.

Cas. Unde sciendum est quod in testamento veteri deus contulit abundantem antiquis patribus bona temporalia tanquam rudibus ad seruiendum allicientibus a paucos ex eis affligi permisit.

Glosa In nouo autem testamento contra paucis fidelibus florem mundi alium rerum apponit a multis subtrahit. quos etiam affligi permittit. castigans eos tanquam filios ut sint filij chore id est passionis et discant alia bona esse querenda quam sunt communia malis id est spiritualia et eterna que figurantur per illa temporalia que populo antiqui rudis sunt collata.

In de est quod prophete de veteri testamento que leguntur in ecclesia summissa voce terminantur. Et epistole de nouo testamento voce eleuata. **Iero** Vel ta finiuntur.

aus est vt intelligamus de prosperi-
tate presenti peccatorum a de tribu-
latione presenti sanctorum

Glosa Intentio enim e hor-
tari ad contemptum
terrenoru et ad desideriu supno-
ru
Propheta ergo in psona martiru
recolit bona que deus antiquis pa-
tribus fecit dicens

Deus aurib9 nostris audiui
m9 **Iero** id est per spi-
ritualem sen-
sum cognouimus. **Iuxta** illud do-
mini qui habet aures audiendi au-
diat. **patres** nostri apostoli et p-
phete quorum predicatione rena-
ti sumus ad vitam. **annunciaue-
runt** nobis per scripta eorum id
quod subditur. **videlicet** **opus**
quod operatus es in diebus eoru
videlicet moysi et ioseph. **Le** tm die-
bus anti **Cassi**. heliticum po-
pulum illesum p maris rubri flu-
enta tradidit. a hostium suorum
sine labore proprio fecit esse victo-
res. **Manus** tua id est potestas
tua diuina. **gētes** dispodit que
habitabant in fra re promissiois
La plantasti eos videlicet filios
israhel in terra eorum quia exim-
tibus amorreis vel etheis de prop-
is terris hebrei in eorum sedibus
leguntur esse **Nicola** **affli-**
plantati **populos** quia aliqui eorum fue-
runt in preliis trucidati vt pote ea-
nanei a iebuzei. **expulisti** eos
quia aliqui eoru recesserunt pre-
timore ante ingressum filiorum is-

rahel **Sed** qui a victoria iste fuisse
fatevintute diuina magis qm hu-
mana io subdit. **Et** enim in gla-
dio suo possederunt terram. **re** pro-
missionis. **La** brachium eorum. **id**
est fortitudo ipsorum. **non** sabra-
uit eos. **ne** ab inimicis suparent.

Hugo **Sed** dextera tua. **et**
prosperitas quaz eis
debisti quia succedebat eis bene.
La brachium tuum. **et** fortitudo a
potestas **Cas**. **La** illumina-
tio tua **vultus** tuus. **id** e
consilium sapiens de tua volunta-
te procedens quod dominus preli-
antibus confert quando victoriaz
dare digna **Hugo** **Et** hoc no-
tur

fecisti su-
is meritis sed ex tua benignitate.
Ideo subditur. **quia** coplacuisti
me is **Cass** id est placuit tibi
deus vt hec illis fa-
ceres. **Translato** romana habz co-
placuit tibi **Cassio**. quando
in illis **Cassio**. de toto
mūdo sola gens electa est de qua
saluator dominus adueniret

Augustin Sic egisti cum
eis vt alijs pla-
ceres in illis vt qui eos attendere
diceret. **vere** deus cum eis est.

Hugo **Cū** ergo placuit tibi
domine tot beneficia
prestae populo tuo antiquo. **Cur**
nunc populum tuum christianuz
sic pmittis affligi. **CV** es. qui
hec fecisti illis. **Ipsa** qm tūc a nunc
idem es immutabilis manens liz
tempora sint **Iero**. **qui** in me
mutata

regnas a non peccatum. et deus
 meus. **Io** christe a quo sum acq̄si-
 tus. **qui** mandas salutes. **videli-**
cet tres: Interiores; que est anime
 et exteriorum que est corporis. et
 eternam que dabitur fidelibus in
 anima a corpore has salutes. **ma-**
das id est prestat. **iacob** id est
 ipso christiano qui similis fuit
iacob videlicet qui fugerit deli-
 as carnis sicut iacob fugit fratre
 suum carnalem. qui etiā supplan-
 tat vicia sicut iacob inuauit ad a-
 geluz. **Consequenter** ostendit q̄
 sicut dominus prestat antiqs pa-
 tribus victoriam de gentibus ita
 ipse dabit suis fidelibus palmam
 de dyabolo suis q̄ ministris in iu-
 dicio extremo. **Vnde** vox fidelium
 dicit. **Re inimicos nostros v̄ti-**
labimus cornu. **In** te o christe q̄
 es cornu nostrum id est fortitudo
 nostra ventilabimus id est iudica-
 bimus inimicos nostros. videlicet
 dyaboli suos q̄ ministros sepan-
 do eos a tuis q̄si areā suā v̄tilabro
Casti disceptacōnis id est iudi-
 cationis saluatore noster
 exauciens. paleas se questratue a
 a frugibus. **La** in nomine tuo sper-
 nemus insurgentes in nos. **vide-**
licet spiritus malignos a reprobos
 quos iusti in iudicio futuro sp̄nē-
 dos esse iudicabunt. **Bene** dico in
 te. **Non enim in arca meo speāto**
a gladius meus non saluabit
me. **fide** a humilitate consueta di-
 cit multitudo sanctorum in armis
 terrenis se non speraturam eē q̄ni-
 am attribuit deo saluacionem su-

am dicens. **Abiisti** enim; nos de
 affligentibus nos a odientibus nos
 confuisti. **Aug** Omnia ista tāq̄
 disti. **Aug** preterita diant
 cum futura sint. **Idem** a futura tā-
 certa sunt. tanq̄ preterita sint.

Castio Literandos ergo se
 dicunt fideles in secu-
 do aduentu domini. a persecutiōe
 spirituum pessimorum qui eos h̄
 multiplicibus insidijs affligere n̄
 desistunt. **Confunduntur** etiā q̄
 beatos oderunt quando illi eterna
 damnatione damnantur. **Iusti** au-
 tem celorum regna recipiunt.

In deo laudabimur tota die. **In**
 futuro se profiteatur esse predican-
 dos sed sine arrogancia designant
 gloriam suam qui se in deo testan-
 tur esse laudandos. **Tota die:** ppe-
 tium tempus ostendit quod non
 habet noctem quod in illa eterni-
 tate proueniet ubi iuge preconiuz
 cognoscatur esse beatorum. **Sed**
 ne crederes ociosos futuros qui se
 in deo dixerant esse laudandos p-
 fidentur se quoq̄ preconiā iugie
 psonare cum. **Hugo** **La** in o-
 subditur mie tuo

Id est ad honorem nominis tui
cohibitemur tibi confessione lau-
 dis pro tuis beneficijs. **in** seculuz
 sempiternū sicut in alio psalmo
 scriptum est **Beati** qui habitant
 in domo tua domine in secula secu-
 lorum lauda-
 bunt te.

Casti Ipsa est
 titudo iustorum dominum laudare
 perpetue. **sacietas** q̄ nunq̄ voluit
 habere fastidiuz. **fames** que de ab

Stinentia matre non nascitur. au-
ditas que de ieiunio non creatur
Post illam futuri seculi menarra-
bile retributionem enumerat ma-
la que hic sustinent sancti dicens
Nunc autem repulisti nos. In e-
m hoc seculo nobis sub tribula-
tione gemetibus. distulisti a nobis
requiem celestis patrie quam sanctis
provenit non dubium est quia non
hic sed in futuro illis perfecta bea-
tudo promittitur.

Aug⁹

In non in conscientia nostra sed in fa-
cie hominum. **Cassiodorus** Nam dicit glo-
riam nosam confusio-
nem quam martires subeunt cum in-
iuriis affliguntur. sustinent ut be-
ratur. a rebus criminibus obno-
xii morti traduntur.

Augustin⁹

Ubi est ergo ille deus noster rex
noster qui mandata salutis iacob
nunquam mutatus est. sed hoc ad in-
tellectum filiiis chore sunt. aliquid
enim intelligere debemus quare nos
omnia ista in medio tempore pa-
tivoluit que omnia nunc repulisti
a confudisti nos. La non egredietis
deus in virtutibus nostris.

Cassio Egredietis in vir-
tutibus hebreorum
quando sine labore prestrati sunt
qui se contra electum populum eri-
gere temptaverunt.

Augustin⁹

Ros procedimus ad inimicos no-
stros a tu nobiscum non pcedis.
prevalent illi a nos iualidi sumus
unde subditur. **Verasti** nos re-

troque post inimicos nostros. ut
quasi illi sint ante. a nos retro. il-
li victores nos vici depretemur.
et qui oderunt nos diripiebant si-
bi. Diripiebant nos sibi in preda
alios trahentes in carcerem alios
occidentes unde subditur. **Deisti**
nos tanquam oves escarum.

Cassiodorus

Cum dicitur. si
gnificent omnia divina potestate
distribui. **Seca** ovium ponitur pro
simplicitate martium qui a perse-
cutoribus suis occidi sine concerta-
tione acquiescunt. Sequitur. **La**
in gentibus dispersi nos. Quoni-
am tyrannis traditi libertate. no-
stram cum patrimoniis percede-
runt quod variis temporibus de populo cri-
stianis divina dispensatione per-
fectum est ut per temporalia mala.
eternam beatitudinis gloriam con-
sequantur. **Ver** didisti populum
tuum sine precio. Hoc non debemus
accipere sub increpatione didimus.
sed mysticavit solet allusione id est
concordantia prolatum. **Tunc** au-
tem sine precio quasi vendidit de-
us quando alienigenis affligendus
tradidit populum christianum.
Et quasi nullus ex tyrannis sang-
uinem sanctorum fundentibus con-
uertebatur ad salutem. **La** non fu-
it multitudo in commutationibus
eorum. homines qui commutat
tradite rei paria consequuntur.
hic autem de nulla multitudo pre-
cij in tante rei compensatione pro-
venit. quia pauci persecutores con-
verti sunt ad fidem. pro qua mul-

ti sancti sunt occisi Quomodo enim
 deo poterant esse grati prophais
 superstitionibus involuti. **P**ofu
 isti nos opprobriū vicinis nostris.]
 Enumerat quanta fuerant affli
 ctione percussi vt inter erumnas
 multiplices deuotionis qualitas
 augetur. Grauis enim est affli
 ctio qm patimur a vicinis quia n̄
 transitorie dicitur quod circumstā
 tibus iugiter in **Hugo** Op
 putatur

Hugo Op
 putatur
 brium aut diuidit in duo scilicet i
 subsannatione; a derisu; vñ seq̄t̄
 [subsannatione;] que fit cu; na
 so contracto et indignatione; et
 deri

Cassiodorus Vox
 deri
 sus est confusa vox leticie. insult
 ationem suam immoderata hila
 ritate denunciāns qm martires do
 mini diuersis passionibus tradi
 ti sustine

Jeronimus
 Quoniam sepe persecutores dice
 bant irridendo veniat dominus ve
 ster et eruat vos de manibus no
 stris Hoc perfidi persecutores
 dicebant [his qui in circuitu no
 stris]

Cassiodorus id est
 qui se
 qua qua versum semper ambulāt
 nec nobiscum re do dogmate gra
 diuntur **P**ofuisti nos in simili
 tudinem gen **Jeronim**
 tibus.]

In tuam vtq; similitudinem vt si
 cut te mundus odio habuit pri
 ita a nos deinceps odiret. vel in
 similitudine gentib; **Aug**

Vt gentes de nobis fumant; for
 mam maledicendi quonia; male
 dicentes homines similitudinem
 dant de eo quem detestantur dice
 tes Sic moriatis. sic puniatis a cru
 cifigaris que admodum ille. a po
 fuisti etiam nos in comotionem
 capitis in po **Cassiodor.**

Cassiodor.
 Comotio capitis in populis in
 imicorum et martiribus contigit
 que facta est in passione domini
 saluatoris sicut legitur locuti sunt
 labijs a mouerunt caput.

Jeronimus Sed et si q̄s
 nunc in te o
 christe vliuerit pie viuere. proti
 nus iniqui blasphemant cum ir
 risione vel capitis comotione

Hugo Postq̄ dixit illa q̄
 martires passi sunt
 ab extra consequenter ostendit
 que patiuntur ab intra dicens L
 Ota die verecundia mea contē
 me est.]

Cassiodorus

Solet verecundia ad momentum
 venire a breui tempore sedata dis
 cedere. Ita vero grauissima fuit.
 tota die iugiter permanebat. qua
 verecundiam describit cum sub
 iungit [et confusio faciei mee co
 peruit me.] Per hoc enim non so
 lum permutationem vultus sed
 etiam totius corporis indicauit
 horrorem. Erat enim ante oculos
 populi sancti vehemens confusio
 quando illis iugiter sibi insultare
 cernebat quos impios eē cogno
 uerat. Consequenter ostendit vn
 p iij.

Psalms

devenit ille rubor sanguineus qui nudam faciem coloris sui tegmine vestiebat dicens **V**oce exprobrantis id est manifeste blasphemantis et concinnantis La obloquentis id est occulte vel in absentia detrahentis La facie inimici Idum illum video qui me capitaliter odit et persequentis cupientis me crudeliter trucidare **R**ec omnia mala venerunt super nos quasi frater terribilis et quasi fluvius turbulētus nec oblitus sum te positi inter tates multiplices eternas dam magis iniquorum persecutione commoti postulamus a te iugiter auxilium La inique non egimus in testamento tuo id est in lege cuius precepta servamus. Hoc est quod dixerunt et oblitus non sumus te. Nam qui illum mente retinent eius testamentum nesciunt obliuisci. **R**etro recessit retro cor nostrum Retro redit cor eorum qui de domini bonitate desperant et putant illum rogatum non succurrere qui etiam non petentibus cognoscitur subvenire quod isti minime fecerunt qui sepe in domino habere probati sunt et de clivasti semitas nostras a via tua **Augustinus** Semite enim erant in prosperitatibus temporalium Tulisti semitas nostras a via tua et ostendisti nobis quod arcta et

xliv.

angusta via est que ducit ad vitam tanquam si diceret nobis. In tribulatione positi estis multa patimini multa que amabatis in hoc seculo amisistis quia non dimisistis vos in semitas latas que ducunt ad mortem sed docet vos viam angustam in qua pauci ambulant que pauci sunt qui tolerant tribulationes temptationes non deficientes usque in finem. **Q**uoniam humiliastis nos in loco afflictionis id est in hoc mundo qui dicitur locus afflictionis quia non est in eo misericordia et afflictio spiritus ut dicitur ecclesiastici primo et cooperuit nos umbra mortis **Augustinus**

Hec enim mortalitas umbra mortis est et vera mors est damnatio cum dyabolo

Jeronimus Bene igitur umbra mortis et non ipsa mors opprimit sanctos in hoc seculo quia martires et reliqui sancti si affliguntur a morti destinantur. vivunt tamen cum deo. et hec mors umbra est et non veritas mortis ut dictum est

Hugo Et in his supradictis deum testem invocat dicens **S**i oblitus sum nomen domini nostri quod est **I**esus salvator nomen eius recordabor

Nicolaus nem debitis te

Psalmus

portibus omittendo. Et sic expan-
dimus manus nostras ad deum
alienum. peccati; ydolatrie com-
mitten

Hugo Vel exponen-
do nos pecca-
tis a faciendo ip sum deum nostru

quia vt dic-
cit

Augustinus

Vnusquisq; quod colit a venera-
tur hoc sibi deus est. **M**onne de-

requirit ista. quasi dicat imo ve-
re requirit vbi excessimus a via di-

[Ipse nouit abscondita cordis] quia
sapientie sexto dicitur. Inter-

rogabit opera nostra et scrutabi-
tur cogitationes. Tu ergo domine

qui solus archana cordium cog-
noscis. **Q**uoniam propter te

id est amore tui. mortificamur to-
ta die. Hoc perfecti christiani fa-

ciunt qui districtis obseruacioni-
bus affliguntur

Cassiodor.

Per longas passiones presentis
uite quod notatur cum dicitur to-

ta die vt non momentaneam mor-
tem sed per vniuersum uite tempus

pertractum nobis fideliter declara-
ret exitum id est cladem vel mortem

De hac **HUGO** mortificatiōe
dicit richar.

Scimus quia in dei oculis maioris
meriti est sepe mortificari q̄ moti

nam mors martiris tanto erit p-
ciosior quanto ante mortem pena

productior. Estimati sumus sicut

xliii

Cassiodo.

Ouis nec cornu nec dente conten-
dit: sed manibus latronis paci-

enter acquiescit nulla se reuda-
tione defendit. Sic famuli christi

velut oues estimati sunt moxi quo-
niam sine contentione aliqua vide-

bantur occidi. Innumerala multi-
tudine passionum filij ch̄e tanto

desiderio auxilium querunt vt etiā
dominam obdormuisse cōmemo-

rent dicen-
tes

Nicolaus

Exurge loquitur de deo more
humano quia ille qui oppresso

vult facere auxilium surgit ad ad-
iuuandum ipsum. Quare obdor-

mis domine. Deus enim ad mo-
dum dormientis se dicitur habere

quando permittit malos dominari
a iustos tribulari. Vnde quando

talia videntur communitate deus
dicitur dormire. **Exurge** repetitur

hoc verbum ad exprimēdum libe-
rationis desiderium. Et ne repellas

preces nostras. In finem. Id est
finali

Cassiodorus

vbi consistit muneris tui vniuer-
sa perfectio vbi sunt premia bea-

torum vbi martiribus corone pre-
parantur. Imitatores ita q̄ crisi-

malis presentibus ingraui mo-
re beatoru in flebili supplicatiōe p-

sistunt dicentes. **Q**uare faciem

tuam auertis. orationem nostram non exaudiendo.

Jeronimus diuertit enim dominus faciem suam id est respectum misericordie sue ad tempus ut probet electos suos

Cassiodorus Oblitus in opie nostre. cui consueueras subuenire. remisisti enim ditissimus ut nostre indigentie subuenires. et tribulationis nostre. cuius demens inspektor semper es.

Jeronimus Patimur in opiam promihilo habentes huius mundi diuicias regnum celeste desideramus? Tribulamur enim cum elongatur desiderium nostrum.

Cassiodorus Post mortem exauditionis pie mentes non ad desperationis audaciam sed ad continue orationis salutaria vota se conuertunt dicentes. **Oroniam** quasi dicat non desit obliuisci nostri. Quomodo humiliata est in puluere anima nostra. Id est vita nostra humiliatur in puluere quia cinere super se sparsa animas suas peccatorum recordatione discruciant id est valde puniuntur. conglutinatus est. Id est immediate coniunctus est vel adherens. In terra veteri noster. Quod utique facere solent qui longa oratione prostrati toto corpore iacent in terra. adherere enim terre significat in orationibus diuicius immorari per quas efficaciter peccata vincuntur.

Magna enim contra dyabolum arma sunt in suis vitibus fiducia non habere sed deum rogare qui aduersarium possit opprimere.

Hugo Contra prelatas misericordias tribulationes filii chore magno desiderio cordis remedium et auxilium tertio exposcunt dicentes. **Et** surge domine adiuua nos. **Tantis** malis oppressos. **La** redime nos. **La** predictis profectus non propter meritum nostrum sed propter nomen tuum. In quo saluamur. **Deo** enim saluator dicitur quia per gloriam sue pietatis saluat infirmos. unde bernardus.

Natura propria habet quod fit saluator. immortuus est ei hoc nomen.

Cassiodorus Ecce filio chore nobis salutaria dicta fuisse. ecce nobis ecclesiasticis ordo domino reuelante iam patuit. patres enim nostros ab inimicis suis per miracula visibiliter liberatos esse cognoscimus. **Nunc** autem fideles per passiones corporum et tristitias animarum ad eternam requiem peruenire didicimus. ut tempore suo utrumque factum humano generi cognoscere tur esse profectum.

Collector nequaquam igitur nos umbra hec fugitiua se ducat. largissimam profecto mercedem pro contempta temporali voluptate capiemus. **Si** enim virtute continentie et patientie hic fornicam illucite voluptatis. tempestatemque presentis tribulationis superare studuerimus. pro

fecto ibi getenne incendia effugi
emus. vnum illud a te ac solum re
quirit deus vt aduersus dyabolū
veras inimicitias pro amore suo
a tua salute suscipias. aderit em;
tibi pugnanti. Ipse q̄ iam omn
bellum conficiet a tibi victoria im
merito ascriberet si tamē perseue
raueris vsq̄ in finem. Studeamus
ergo nobis reconciliari ipsius de
mentiam a orationum sequentia
exoramus vt sic in hac pegrinacō
ne seculi nos adiuuare dignetur
quatinus ab hostibus mentis et
corporis literati peruenire valeam;
securi ad ipsum qui est benedict;
ine secula seculorum Amen

Psalmus xiiii.

Ructauit.
cor meum Titulus
huius psalmi talis
est. In fine; titulus

dauid pro his qui commutabun
tur filijs chore ad intellectum can
ticum pro dile

Augustin⁹

Agitur in hoc psalmo de sanctis nup
tius sponsa sponse id est christi a
ecclesie regis a plebis saluatoris a
saluando

Cassi. unde et hoc
rum thalamium dicitur id est laus seu
carmen thalami quia laus spon
si a sponse hic

Glosa. Copu
cantatur
rum nuptiarum fecit spiritus san
ctus in thalamo hoc est in vtero

teate virginis quando verbū caro
factum est a humana natura est
diuine nature coniuncta. Nunc vo
sponsa id est ecclesia coniuncta est
sponso id est christo in caritate.
Et post huius vite miserias con
iungetur ei in sancta immortalita
te. Sensus predicti tituli talis est.
hic titulus dauid est canticum id
est exultatio mentis habita de et
nis tendens in fine; id est in eternā
beatitudinem. Canticū ha bitum
dico pro his qui commutabuntur
id est pro sanctis qui transformabū
tur de hac mortalitate ad immorta
litate in videlicet filijs chore q̄ sunt
imitatores christi a pro dilecto vi
delicet sponso christo de quo deus
pater testatus est. hic est fili⁹ me
us dilectus. quibus videlicet filijs
chore supradictis scribitur hoc cā
ticum ad intellectum id est vt intell
ligant misterium incarnationis
cristi atq; eius dispensationis cū
ecclesia a suis
Colle. Pre com
fidelibus
sponsi christi secundum suam ief
fabilem generationem q̄m habz
a deitate vtrius patris nobis insinu
at dicens.

Ructauit **Jeronim.**
cor meuz

Non de corpore a coniunctione sed
de secreta essentia diuina protulit
equale sibi. verbum bonum

Augustinus id est filiū
qui vere et
singulariter per se est bon⁹ sic ip̄e
ait **Reo bon⁹ n̄ sol⁹ de⁹ dico ego
opa mea regi** Dicitur dei sine initio

a fine fine est Quare dico opa qm
 in ipso verbo opa omnia dei sunt.
 quicquid enim factum erat deus in
 creatura. iam in verbo erat. sicut in
 euangelio dicitur. Quod factum est in ipso
 verbo erat. **Jerom.** Lingua mea
 calamus scribe. Sic enim que scribun-
 tur non sunt leuia neque facilia sed
 utilia sic a dei eloquium tanquam scri-
 batur ita per **Aug.** Non desue-
 fieri. **Aug.** runt: qui
 omnia etiam superiora verba ex
 persona prophete accipi mallent
Cas. unde celestibus epul p
 plecta saginat? a future
 gratulatio is qualitate complet?
 precomia domini sponsi se erudati-
 tum pnuciat dicens. **L.** Erudauit
Mic. Sicut enim venter ex pleni-
 tudine eruditionem: sic cor prophete
 ex plenitudine gratie spiritualis
 emittit hunc sermonem dicens **L.**
L. Erudauit cor meum verbis boni
 quia est misterium christi a ecede-
 sie expressiuum dico ego opa mea
 regi. id est ad laudem regis regum
 Iesu christi. **L.** Lingua mea calamus
 id est penna. **L.** scribe. id est notarij
L. velociter scribetis. **L.** Ac si dicat p
 linguam meam loquitur spiritus
 sanctus velociter qui in docendo non
 indiget interuallo temporis
Hugo. Spiritus enim sanctus
 non paulatim cum mo-
 ra gratiam suam infundit sicut ac-
 quiritur scientia per longum stu-
 dium sed subito et cito. Unde ad.
 i. factus est repente de celo sonus
 tanquam abuentus spiritus reuerentis

Ibi Gloza Rescit tar de
 cit **Gloza** mohimia sps
 sci gra **Pro.** dicitur desebit xpi
 magnificentiam quantum ad hu-
 manitatem. Et quoniam speciositas
 optime sedet in principe secundum quod di-
 citur Species panis digna fuit im-
 perio quantum ad hoc dicitur de
 sponso ecclesie christo. **S.** Speciosus
 forma pre filiis hominum. Tu es o
 christe. **T.** Translatio hebraica ha-
 bet sic. decore pulchrior es filiis ho-
 minum. **F.** fuit enim speciosus pre
 alijs id est plus quam alij ex parte cor-
 poris quia corpus eius fuit forma-
 tum virtute spiritus sancti. in cuius
 opere non potest esse error nec
 defectus. **S.** Similiter ex parte anime fu-
 it speciosior alijs quia ab instanti
 creationis sue repleta fuit omnibus
 gratijs virtutibus a scientijs secundum
 quod dicitur **Jo. in.** quod datus est ei spi-
 ritus sanctus non ad mensuram.
Cas. Queritur potest cur hic sup
 genus hominum specio-
 sissimus describatur cum in ysaya
 legitur. **V.** idimus eum non habere
 speciem neque decorem. sed id
 dicitur speciosus non quia forma
 eius decore lactei coloris eluxit a
 flauo crine emicuit aut insignita
 ra preeminuit sed reuertit huma-
 no genere pulchrior fuit quia pecca-
 ta non habuit. **I.** Illud autem specio-
 sum dicimus quod gracia mundif-
 sime purita-
 tis ornatur **Augustinus**
 Quamuis pater speciem corporis
 eius dicat esse laudabilem sed ex
 eplu ysaya. suppositu ab passionis

eius retulit tempus quādo a col
laphis cefus ē a sputis complut⁹
a spimis corona **Et** q̄a in
tus est ac **RIC** principe
debet optime eloquēcie claritate;
recte subiungit **L** diffusa est grā in
labijs **HUG** id est verba tua
tus **HUG** gratiosa. **Vnde**
Jo. vij. Nunq̄ sic locutus est hō si
cut hic homo loquitur a luce. **iiij.**
Mirabantur omnes in verbis que
p̄cedebant de ore eius. **Ac** si dicēt.
Iero. Cum languoēs verbo cu
facis cū lazary mortuus; veas a ve
nit. patre; impellas a audit. om
nia que loqueris grā labioruz; tu
orum p̄ficiuntur **L** propterea bene
dixit te deus in **RIC** **I**sta bene
eternum **L** dictio est
glorie corporalis i sua resurrectione
collatio a ad celū assumptio quā
n̄ habuit christ⁹ a principio sed
ex virtute **Iero.** Nam cum cri
merito **Iero.** Stas domin⁹
semp̄ in patre fuerit benedict⁹ in
assumpta carne benedicitur a; q̄
resurrexit immortalis a in eternuz
regnaturus. **Et** quia i principe re
quiritur p̄bitas. subiungit p̄p̄te
ta a dicit **Can.** **HUGO** esse i
patriū moi. **Ac** si dicat tū christe
qui talis es vt dictum est **L** accipe
re gladio **RIC** hoc est accipe v̄
tuo **L** **RIC** bum tuum de q̄
ap̄ls dicit ad eph̄. vi. **Et** gladius
spūs quod est verbum dei **L** super
femur **Cassi.** Femur **D**o signi
tū **L** **Cassi.** ficut incarnatio

nem domini **HUGO** q̄a femur
saluatoris **HUGO** humane
propaginis est seminatum

Cassi. ficut in genesi legitur.
Non deficiet princeps
de iuda nec dux de femoribus eius
In cuius etiam incarnationis mi
sterio abraham fecit ināre famu
lum suum quando ei tacto femore
iurifurandi religione constructus
est vt legitur **genesis. xliij.**

HUGO Similiter ioseph ia
cob patri suo: manu
apposita femori ināuit vt habetur
genesis. xlvij. quasi dicerent iuro
per deum qui de progēie tua nas
cetur. **Addit** quoq̄ **L** potētissime **L**

Iero. **Ac** si dicat p̄pheta: tu cri
ste induere carnem acci
gere verbo predicationis. pugna
contra dyabolum a potētissime li
tera genus humanū de ise rno.

Cassiodoro. **E**Specie tua
quantum ad hūa
nitatem tuam **L** a pulcritudine tua
L quantum ad diuinitatem tuam
L intende **D**o rex vt hominem peun
tem de celo miseratus aspicias **L**
L prospere **L** tanq̄ humano generi
liberationis beneficia prestatu⁹
L procede **L** vt sponfus de v̄tre vir
gima

li **Nicolaus** **H** per viam
vite **L** a regna **L** morte triumphata
Propter quod in sua resurrectione
dicit apostolus. **Matth. ultimo.**
Data est mihi omnis potestas in
celo a in terra. **Et** quia hanc glori
am corporis q̄m per resurrectio
nem habuit ex precedenti merito

accepit **I**deo subiungit **P**ropter
veritatem. scilicet vite a doctrine
a mansuetudine. quia molestias
et iniurias sine mentis perturba
tione sustinuit. a iusticia. abundan
tem quam fecit in sua passione offerre
de spiritu deo patri pro offensa
generis humani. sic fecit reconcili
ationem per viam iusticie. et de
ducit te mirabiliter dextera tua.
Per dextram que est pars fortior a
nobis. hoc intelligit divinitas christi
cuius organum unicum erat humanitati.
Hugo Divinitas ergo tua o
riste deduxit te de fi
nu patris in utero. in virginis id est ad
presepium. ac deinde ad crucem. de
cruce ad sepulchrum. deinde ad celum.
Et hoc mirabiliter quia omnis il
la deductio plena fuit miraculis.
vel deducet te de populo ad populum
per apostolos mirabiliter in predi
catione verborum et virtute signo
rum unum subdit. **S**agitte tue acutae.
Cassio id est verba tua homi
num cordibus salu
tariis infigentia que ideo vulnerant
ut sanent. **I**deo percipiunt ut libent
ius prosternunt ut erigant. **C**ompatitur autem
verbum dei sagitte. **S**agitta enim
est lignum ferro armatum. sic ver
bum dei ex ligno crucis egrediens
fortitudinem habet penetrandi a
acutum est verbum dei quia usque ad
interiora cordis penetrat. Et sic sa
gitte de longe diriguntur. ita verba
domini salvatoris directa sunt.
Nicola Per predicationes
apostolorum in lon
ginquas nationes. sic dominus pre

cepit. **M**arcus ultimo dicens. **S**unt
doctores omnes gentes. Et illa verba
tanquam sagitte de eo ceciderunt. In
corba inimicorum regis. **C**risti ita
penetrantes corda infidelium et gen
tium quod multi conversi sunt ad fi
dem per universum orbem a sic facti
de inimicis amici. **I**deo subditur.
propterea sub te. id est sub obedientia
tua christe. cadent. **I**te humiliter ad
orando. **C**onsequenter describitur
magnificencia christi regis quan
tum ad divinitatem. tamen cum
hoc adiungitur de humanitate quod
ille due nature sunt inseparabiliter
coniuncte in uno supposito. **C**om
mendat ergo christum primo a
iudicio cuius dicit. **S**edes tua deus.
Cassio **N**ec enim sedes dei ad iu
ditium pertinet futurum
in quo omnia veraciter eternus
moderator examinat atque iudi
cat. in seculum seculi. quia quic
quid constituit nulla potest tem
poris successione. **H**ugo **C**o
ditum
bat etiam eum ab equitate corre
ctionis dicens. **V**irga directionis.
quod sic est legendum. **V**irga. id
est gubernatio. **R**egni tui. quod est
ecclesia. est. **V**irga directionis. id est
equa cor. **C**assio quia iustos
rectio **C**assio regit et diri
git. impios percutit. ac continet
veraciter suppleti **C**ollecta
cantes **C**ollecta la pra
vitate curantur sed est iustissima a
inflexibilis disciplina. **H**anc virga
regni honoris insigne sceptrum di
cebat antiquitas. designans in ta

virtutibus regem dominum salu-
torem. Postea commendat cristū
ab amore iusticie et odio iniquita-
tis dicens. **O**lexisti iusticiam et
odisti iniquita-
tem.] **Nicolaus**

Hoc autem dicitur de christo ho-
mine ratione humanitatis sue
propterea. Id est propter illud
quod sequitur. Vniuit te deus de-
tuus. christus enim in humana
natura vnctus fuit. L oleo leticie. Id
est plenitudine gratie ab instā-
ti creationis anime sue. L pre con-
fortibus tuis. Id est omnibus in-
tellectualibus creaturis propter
quod dicitur. **Iohannis tertio** ca-
quod datus est ei spiritus non
ad mensuram.

Cassiodoru.

Vel oleum leticie quo vnctus est
christus pre omnibus hominibus
est peccati maculam non habere
unde se conscientia semper exhila-
rat quando nulla recordationis
asperitate mordetur. Repeticio au-
tem ista quod dicit. deus deus tuus
preconium magne dilectionis of-
ferit.

Collector In tracta-
tione hebra-
ica habetur sic propter vnxit te
deus deus tuus oleo exultationis pre
participibus tuis. secundum quoniam
littera; apostolus allegat primo
ad hebreos hunc versiculum de
christo. **Jeronimus**

qui vnctus fuit oleo exultationis
id est gloria resurrectionis ascen-
sionis et dominationis. sequitur

laus sponsi christi ab ornata nup-
ciali cum dicitur. **Lmra** ad litteram
exponitur sic.

Nicolaus

Per istas species aromaticas pos-
sunt intelligi aromata que sancte
mulieres emerunt ad vngendum
corpus domini quia de talibus spe-
ciebus erant confecta. Et quia cor-
pus domini erat quasi vestimē-
tum deitatis secundum quod scribitur ad
philipenses secundo. **Habitu** in-
uentus ut homo. **Ideo** subditur. L
a vestimentis tuis. Et dicitur in plu-
rali propter diuersas partes cor-
poris. **La** domibus eburneis. Do-
mus eburnee sunt pirdes facte
de ebore vel de alabaistro quod si-
mili est ebore in quibus illa aroma-
ta erant posita sicut in domibus
fuis. ex quibus delectauerunt te.
Id est placuerunt tibi quia deuo-
tio illarum mulierum fuit accep-
ta christo licet non vixerunt cor-
pus eius quia non inuenerunt eum
in sepulchro. **Iam** enim resurrexe-
rat teste angelo. **filie regum.** In-
ter enim illas mulieres fuerunt
maria iacob et salome que fuerunt
sorores beate virginis marie ex p-
te matris de qua certum est quod des-
cendit de stirpe dauid et aliorum re-
um a dauid descendit per di-
uersas generationes. Et idem ve-
risimile est de suis sororibus et de
beata maria magdalena et **Martha**
et alijs sanctis dominabus de ihe-
rusalem et finibus eius ideo dican-
tur. **filie regum.** **hono** tuo. **illa**
ei vngentem faciem volebat ad cristi

honore. **M**istica sic exponitur. **M**ir
ra mortem significat quaz pro ho
minum salute christus suscepit.
Cuttawro est species que pellit
tumores a duricias quat que pul
cre incarnationi domini compara
tur quia duriciem et elacionem
cordis humani sancta predicatio
ne dissoluit. **C**asia que a medicis
fistula dicitur que crescit in locis
aquo sis que redemptionem gene
ris humani per aquaz baptisma
tis mdi **J**eronimus.

Hec autem virtutum a gratiarum
aromata defluerunt sponse sancte
scilicet ecclesie. **L**ax vestimentis eius
Ius est ab assumpta carne que huc
vestimento diuinitas se circūdidit

Cassiodorus **E**t pulcri
tudo spō
seruit. a domibus eburneis id ē
a cordib⁹ castis quoniam elephas
cuius ossa eburnea dicuntur nimie
castitatis asseritur que inter quadru
pedia a sensu plurimo valet a tem
peranter miscetur femine sue a cō
iuge secunda non vtiur. **H**oc pu
dicis feminis decenter aptatum ē
quia ille in domibus eburneis
mansisse noscuntur que per casti
tatem christi domini precepta se
cute sunt. **H**anc translationem p
bauerunt dilectissimi patres **Au**
gustinus a **J**eronimus. ex quibus
domibus delectauerunt te

Jeronimus honorando
nomen ma
iestatis tue a laudando misericor
diam tuam filie regum.

Cassiodorus id est
anime
fidelium que bene a sancte regunt
corpora sua in honore tuo. id est
ad honorem nominis tui. non si
bi quod bene agunt sed tue laudi
attribuentes. **P**ostquam sponsi christi
pulcritudo laudata est a virt⁹
eius asserita. potestas que eius nar
rata est a nuptiali gaudio odēs
suauissimi sub mysticis interpreta
tionibus noscuntur adhibiti. **C**o
sequenter hic ostenditur unde ip
sius regine veniat mirabilis pul
critudo cum di
Nicolaus

Stetit regina. **I**videlicet sancta
ecclesia sponsa christi. **L**a dexte
ris tuis. **H**oc est in potioribus bonis
sponsi. **S**tat modo regens fidelis
a seruens christo in bonis gratie.
Stabit pro hac vita regnans a be
tris christi in bonis glorie cui di
citur **V**enite benedicti patris mei
nec asstitit nuda sed in vestitu de
aurato. **P**er hoc intelligitur de cor
sapientie que resulget in ecclesia.
vestita est ergo doctrina sapientie
circūdata varietate. **S**cilicet ca
rismatum a virtutum.

Cassiodorus **V**ircūdata va
rietate linguarum multarum dū
in vnitatem fidei laudantium quia
omnis gens secundum suam patriam
in ecclesia psallit auctori. **S**ponsi
laude cantat nunc sponse preciosa
totidem modis si longe submissis
atque humiliter efferuntur. **S**tanz
ergo nunc ecce constitute ad dextera
vix in bonis gratie ipsi propheta

alloquitur di

Nicolaus

Hubi legē euangelicam filia
quia a christo renata. vide in
telligendo. Et in dīma aurem tuam
ad obediendum voluntati dei. et
obliuiscere populum tuum vide
licet in deorum a gentiliū

Jeronimus Vel obliuiscere vicia et

peccata. et domum patris tui id

est dyabolus. **Hugo** Vel domum

toti patris tui id

est consortium et cohabitationē

peccatorum qui sunt domus patris

tui dyabolus cuius filia fuisti ante

quā facta esses filia christi per fidem

Et si hoc feceris decora eris coram

sponso tuo. **Et concupiscet rex**

scilicet christus. decorem tuum

id est te decoram. **D**ic versicul⁹ po

test aptari cuilibet anime fideli. **O**

filia audi horas ecclesiastica s au

di sermones audi precepta superi

orum. **A**udi p̄ces paup̄is. audi dei

inpirationes. audi sacram lectio

nem. **V**ide libros. vide crucem i ec

clesia in memoria crucifixi. vide ex

empla sanctorum. vide cōscientiā

tuam. vide iudicium futurum. Et i

dīma aurem tuam vt obediās dīni

ne voluntati. a obliuiscere populū

tuum contemnendū prauidorum cō

sortia. a domum patris tui id est

mundum a concupiscet rex crist⁹

decorem tuum. **Jeronim⁹** sig

um **er**as

in domo patris tui. sed nunc ascen

dis post baptismum vicijs ablu

ta vel gratia fidei. cādis a Quomā

ipse ē dominus deus tuus. Ia que

redempta. **Hugo** Let. li te Las

es orabunt cū

omnes populi de quib⁹ collecta

es. probatio. q̄a. **Et filie tyri**

lib est gen. **Nico** Nam tyrus

fu it ciuitas

gentiliū a ideo per filias tyri itel

liguntur ciuitates gentiliū con

uersi ad fidem per predicationem

apostolorum qui adorabunt eū. in

muneribus. se ipsos in obsequi

um christi offerentes. vultus tu

um deprecabuntur omnes diuites

plebis. Videmus enim impletum

quod principes mundi a potentes ho

norant christum a ecclesiam suā

humiliter se ei subiiciendo.

Jeronimus Hoc etiā tres

reges fecerūt

qui non tantum verbis sed etiā

muneribus adorauerunt christū

Calliodor Prop ha mu

de secunda persona ab terra am ad

huc in ecclesie precomio pseuerat

dicens. Om̄is gloria eius fi

lie regis. Gloria est siquidem ec

clesie quando filie principum siue

iustorum conuertuntur ad domi

num a secreta se cupiunt de uocē

cordis offerre. abintus. si secreto

consciencie vbi interior homo taci

ta cogitatioe reuoluit quod ab di

uina misteria pertinere cognoscit.

Nico Vel omnis gloria ecclē

oi carismatum a virtutum a non

in magno apparatu exteriori. **Idē**

subditur. in fimbrijs aureis lib ē

in sapientie doctrinis. Circumam-
cti a varietatibus. Inmersorum vide-
licet statuum qui sunt in ecclesia
dei. vel in varietatibus gratiarum
a virtutum que sunt in personis
statuum pre-

Hu. Sequit laus
dictorum. **Hu.** spose a comi-
tatu cum subditur. **Hu.** Adducentur
regi. christo per predicationem
apostolorum a aliorum. sicut et
virgines. Omnes homines integri-
tatem mentis a corporis seruantes

Jeroni. post eam. id est

apostolica institutione fundata;
multi conuertuntur ab christum

Traslatio hebraica habet virgines
sequuntur

Nicolaus
quia multe nobiles puelle spreto
maritali thoro virginitatem suam
conseruauerunt christo quod credit
ab honorem ecclesie de qua hic lo-
quitur per similitudinem regie quam
sequuntur domelle ad honorem
eius nec sole virgines adducunt
christo in fi

Cassiodor.
sed a proxime eius. id est vidue
caste que gradu inferiori iunguntur
a si non sunt virgines tamen tanquam
proxime virginitati quia caste con-
sequentes fructum sexagesimum.
Lafferentur tibi. o christe. Et vide
in ipsis nominibus non nimiam
esse distantiam. virgines dixit ad-
duci quia corporis integritate ro-
buste sunt. Viduas vero dicit af-
ferri quia plerumque fracte diuersis
solicitudinibus corporis imbecil-

itate fatigantur

HUGO Quod au-
tem ad-
ducentur subiungit dicens. **Offe-**
rentur in leticia. cordis. a exul-
tatione. corporis. adducentur in
templum re-

Nicolaus

quia ad seruendum regi christo
non placerent ei sed magis displi-
cerent. quod patet de virginibus
que consecrabantur ad seruiedum
de rege. Sequitur laus spose a fe-
cunditate proles. a conuertit psal-
mista verbum suum ad regem cri-
stum dicens. **Pro** patribus tuis.

id est loco patrum tuo cum secundum
naturam humanam qui fuerunt pa-
triarche reges sancti a prophete ex
quibus descendit christus secundum
carnem. nate sunt tibi filii. id est
apostoli et. lxxij. discipuli qui pri-
archis a prophetis successerunt.

Constitues eos principes super om-
nem terram. in spiritualibus qua
constituti sunt episcopi per diuersas
partes orbis. Et quia ita ordinata est
ecclesia et confirmata.

Pro me

mor ero nominis tui domine. id est
fame a glorie tue memoriam ago
in generatione a generationem

Translatio romana habet memo-
res erunt quia per doctrinam quam
seminauerunt apostoli sancti et
episcopi et quam in scripto dimisit et
a reducerunt a reducent ad memo-
riam facta crisi regis. generacioni-
bus sibi succedentibus usque ad fi-

nem mundi. **Pro** subditur.

Propterea populi. credentes p-
eorum doctrinam. confitebuntur

tibi confessione laudis in eternū
In fine sine let in seculum seculi
hoc est in vita presentia in futura
quia ista laus non solum est in p
senti sed erit potior in futuro sicut q
dicitur infra psalmo. lxxxiii. Bea
ti qui habitant in domo tua domi
ne in secula seculorū laudabūt te

Cassiodor. Ecce epytha
lamium glo
riofum psalmo gphi. iocunda ex
ultatione completum est. Ecce
spōi laus sponse qz ammābili va
rietate celebrata est. spiritualis co
pule coniugium in virginitatib⁹
perseuerans. amor castus caritas
eterna. vinculu⁹ quod nullo fine
dissoluitur. O beata sponsa que nō
societate carnali sed inuolabili vi
culo caritatis coniuncta est tante
maiestati cristo dilecto eterni pa
tris fili. cuius virtus ultra omīs
virtutes est. pulchritudo sup omīs
decors. potentia inenarrabilis.
pietas singularis. In his itaqz nu
ptijs tympana prophetarum sā
cta exultatione condamant. apo
stolorum organa dulcissima soci
etate respondent. martirum cytha
re nō cordis carnalibus sed virtu
tibus canūt. h scōy chor⁹ spiritua
libus fistulis gratissimum p̄mul
cet auditum. hic talis musica ge
ritur per quam humana leticia sa
lubriter vineatur. **Pastis** fumus O
lone rex cōiūio nuptiali. delicias
celestes hautimus. presta nobis
ihesu criste sponse mirabil vt qui
hic spe letati fumus in futuro etiā
perfectissimo gaudio repleamur

qui cum patre a spiritu sancto vi
uis a regnas deus per omnia secu
la seculorum Amen

Psalmus. xlv.

Deus noster
refugiū Titulu⁹ i finē fi
lij⁹ chor⁹ pro archanis

Psalmus Cassiodo. In finem
notuz est
quemadmodum ab dominum cri
stum possit referri. Ipse est finis
noster qui nos perficit a non con
sumit. filios autem chor⁹ significa
re diximus imitatores passionis
christi. ex quoru⁹ persona psalm⁹
iste cantatur. pro archanis vō ad
uentum domini significat saluato
ris quem diuinitatis sue miābili
secreto pro humani generis redē
ptione dispo

Jeronimus

fuit
Dic enim psalmus docet nos spez
nostram in illum debere ponē qui
solus potest nos de tribulationib⁹
liberaē. **Filij** ergo chor⁹ qui fideles
debent intelligi christiani. In pri
cipio psalmi non se timere profite
tur perturbationes seculi dicētes

Deus noster. per veram fidem
a confessio
nem

Cassiod.

Refugiū] quoniam nos de ani
me periculo libeat. a virtus] quo
niam stabiliter mentes nostras
ab iniquo seculi errore custodit.

August. Sunt quedam estu
gia vbi non est viz

quo quisq; au; fugerit magis infir-
matu; q̄ confirmatur. verbi gra-
tia. Cum fugis ad aliquem; in secu-
lo magnum vt facias tibi potest;
amicum. refugium videtur. Tanta-
tamen huius seculi incerta sunt a
ita potentium ruine crebrescunt q̄
tibi ane vt cum ad tale refugium p-
ueneris. plus ibi timere incipias.
antra tantum cause tue timebas.
tunc cum ad talem confugeris de-
illo etiam timebis. Multi enim ca-
dentibus illis. questi sunt quos
nemo quereret si non ad tales con-
fugissent. tale non est refugium no-
stru; quod sic infirmatur sed deus
qui est victus. a adiutor in tribu-
lationibus. In quibus ad dominu;
refugiendum; est siue sit tribulatio
in re familiari siue in salute corpo-
ris siue de periculo carorum. siue
de aliqua re ad huius vite susten-
tationem necessaria. **O**mnino aliud
refugium non debet esse christiano
q̄ saluator eius. veruntamen ka-
rissimam inter omnes tribulationes
anime humane nulla e; maior tri-
bulatio q̄ conscientia delictorum.
Nam si in conscientia hominis vul-
nus peccati non sit. vbiunq; ali-
bi passus fuerit tribulationes. il-
lic confugiet. a ibi inueniet deum.
Si autem ibi requies non est p-
pter abundantiam iniquitatum.
confugiat ad deum. quoniam ad-
iutor factus est dominus. dimitten-
do peccata. Et ne tribulationes leues
putares addidit. que iuenerunt
nos nimis. **A**lia est tribulatio qua;
tu inuenis considerans peccatum

atum sine aliaius ammonitione.
a diuis tribulatione a dolorem in-
ue. **G**losa **A**lia est quando
mi quis alterius per-
suasione pmitit peccatum suu; co-
gnoscens. Et vtrobiq; rogandus
est deus qui est adiutor in tribu-
lationibus. Sequitur vox fidelium in
primitiua ecclesia existentium q̄
dicunt. **P**ropterea. Quia deus.
adiutor noster est. Non timebitur.
dum turbabitur. **H**ugo id est
tur terra. **H**ugo gene-
ratio iudeorum qui terrena sapiunt
La transferent montes. v. apli ra-
dicos doctrine veri sol xpi pmo sus-
cipientes. In cor maris. v. ad ge-
nilitatem in latam amaritudinem;
peccatorum idolatrie dimersam.
Hoc factum est quando apostoli
relictis incredulis iudeis. ad predi-
candum gentibus transierunt si-
cut paulus a barnabas dixerunt
ad iudeos actu. xiiij. quoniam epu-
listis verbum dei a indignos ve-
iudicatis eterne vite. Ecce conuer-
timur ad gentes. **C**onuerunt.
apostoli. a turbate sunt aque. id
est populi ad penitentiam sono p-
dicationis. **L**eo. videlicet aploz
Jeronimus **L** conturbati
sunt motus
id est excelsoes seculi potestates
a principes gentium. In fortitudi-
ne eius. id est predicatione forti-
tudinis spiritus. **H**ugo **M**o-
sandi
ter autem possunt exponi duo pre-
dicti versus hoc modo. **P**ropterea.
quia deus est fortitudo a refugium;

nostrem **L** non timebimus **I** in p
 senti molestiam temptationum **L**
 tum turbabitur terra **I** id est ter
 reni amatores seculi qui in die iu
 dicii turbabuntur cum viderint
 iustos stare gloriosos quos hic
 spreuerunt a persecuti sunt vt igno
 miniosos vnde de ipsis dicitur sa
 pientie v. videbunt a turbabunt
 timore horribili. modo vero non
 turbantur sed in pace requiescunt
Vnde dicitur de ipsis **Job xxi.**
 Domus eorum secure sunt et pa
 rate sed dominus expectat tempus
 quo sepabuntur iusti ab iniustis
La transferentur montes **I** id est fu
 perbi et elati huius seculi **L** in cor
 maris **I** id est in profundum eter
 ne amaritudinis. de quorum sup
 boru delictis sub die dicitur **S**onu
 erunt a turbate sunt aque eorum
I id est delictis eorum terrene que
 habent in superficie claritatem et
 in fundo feces. **C**laritas est presens
 delectatio. feces est eterna damna
 cio. propter delectationem dicit. so
 nueunt. aque clare descendentes
 de fonte sonant a sitim prouocant
Propter feces damnationis dicit
 turbate sunt aque sed stulti ama
 tores mundi non respiciunt nec at
 tendere volunt nisi claritatem tem
 poralium deliciarum sed incessan
 ter eis vtuntur non attendentes qd
 oportebit eos postmodum feces
 bibere in supplicijs eternis **ezech.**
xxij. Potabis vsq; ad feces de qui
 bus peccatoribus adhuc sub die
LConturbati sunt montes **I** hoc est
 homines quantumcumq; alti a po

fontes **L** in fortitudine eius **I** id est
 dei qui fortissimus est vt dicit **Job**
ix. quasi dicat imo dominus qui
 totum suu calicem bibit et omis
 sancti eius cum ipso. primo feces
 id est persecutiones a tribulatio
 nes in hoc mundo biberunt qui mo
 do in eterna vita gaudiu bibunt
Vos ergo amatores mundi qui
 hic bibitis delectationem et gau
 dium dominus faciet ex sua forti
 tudine vos postea bibere feces ve
 strarum deliciarum id est eterna
 tribulati onem **Castiodorus**

Superius terroris habitos dixit
 quos de predicatione noua apo
 stolorum mundus accepit. **N**unc
 beneficia que collata sunt ecclesie
 de aduentu domini saluatoris edi
 cuntur vnde dicit **F**luminis im
 petus **Jeronimus** Post
 eos cultus gentilium abluo bap
 tismi vel irrigatio seu inundatio
 spiritus sancti **L**etificat ciuitatem
 dei **I** id est ecclesiaz que est congre
 gatio fide li um.

HUGO **I** specialia
 tur hoc de missione spiritus sancti
 in die penthecostes **F**luminis im
 petus. quia spiritus sanctus venit
 subito vnde actu secundo **F**actus
 est repente de celo sonus ac. **L**facti
 ficauit tabernaculum suu **I** id est
 firmavit ecclesiam suam militan
 te in qua per fidem habitat **A**ltissi
 mus **I** id est christus **D**eus **I** ma
 net **L** in medio eius **I** quia ipse dicit
Mathe. decimo octauo **V**bi duo v
 q. iij.

tres congregati fuerint in nomine meo . ibi sum in medio eorum et ibi non commouebitur . Ecclesia in tribulationibus quia fundata est supra firmam petram . id est cruce . a porte inferi non preualebit aduersus eam . Adiuuabit eam deus . In seculi aduersitate labora . tunc . mane . id est in principio conuersionis a bone operationis a hoc . Libitaculo . id est per illuminationem spiritus sancti . Sequitur de conuersione gentium per quam ciuitas celestis est impleta . Unde dicitur .

Qonturbate sunt gentes . salubri conturbatione a apostolorum predicatione a miraculorum operatione . Inclinata sunt regna . id est reges a populi gentium . inclinati a humiliati sunt ad adorandum christum sub iugo fidei . dedit uocem suam . id est predicationem suam . per ora apostolorum .

Jeronimus

La commota est terra . id est gentilitas mota a conuersa est ad fidem christi . Dominus virtutum . angelorum . nobiscum . quia per assumptionem carnis princeps factus est nobis . Et dicitur emanuel hoc est nobiscum deus . susceptor noster . Ieremem pro nobis suscipiens . qui est deus iacob .

Hugo id est iunioris populi . videlicet christianam per iacob significati ex eo quod iacob supplantare non cessat . Nam iacob supplantans interpretatur

Cassiodorus Deinde in uitat pro

pheta populos uide magnaia domini saluatoris que facta sunt tempore incarnationis sue dicens

Hugo Venite . passibus fidei . a uide . id est intelligit . Lopea domini . que tempore sue incarnationis fecit de quibus subditur . que posuit prodigia super terram . id est mirabilia et inassuetata .

Cassiodorus

Quando uirgo concepit . Stella magis apparuit . angelorum chorus natiuitatem domini sui predicauit pacem quia orbe uniuerso edidit . Unde subditur . Lauferens bellasque ad finem terre .

Jeronimus

Nam omnia bella in aduentu domini quiescente multorum narrat historia .

Cassiodorus

Quod non humanis uiribus sed christi domini corporali presentia probatur effectum .

Hugo Ac si dicat tanquam . ita pax erit in aduentu christi quod uisus istorum non magis erit in terra ueluti si essent contrita confecta a combusta .

Gregorius . meam . sed magis intelligendum est dominum aufere spiritualia bella ab ecclesia ubi deus conterit arcum cum occulta insidantium machinamenta dissoluit . Arma confringit cum ea que contra se erecta fuerant patrocina humana comminuit . Sci

ta igni comburit quando peccan-
cium mētes obstinata se duricia
defendentes ad patientie et confes-
sionis ardore; spi-ritus sancti calo-
re succen- **Calliod.** Erue nos
dit. bone rex
armis dyabolicis quibus non de-
fendimur si grauamur a illo nos
spiritali gladio precinge qui no-
bis salutem conferat et munimen.

Hugo Ipse enim aufert a vo-
bis diabolica tella; et
comminuit vicia non ut otiosi si-
tis sed ut ei intendatis. Unde ipse
in persona sua consequenter loqui-
tur dicens **Vacate** deo a non se-
culo. **et videte**. **Jeronim**
intelligendo

Gregorius Quomiam ego sum deus. Qui vos
redimam a dimittam peccata vestra
v. moraliū
qui terrenarum actionum strepi-
tus pro diuino amore intermitten-
do postponunt ne dum ima indefi-
nenter occupant. cor funditus a
summīs cadat. Sciunt enim san-
cti viri quod nequaquam mens ad super-
na attollitur. si curarum tumultibus
continue occupatur. Qui deo vaca-
re negligit suo sibi iudicio lumen
eius visiois abscondit. Qui ergo
temporalibus rebus occupantur
tunc bene exteriora disponunt quā-
do solite ad interiora refugiunt.
cum nequaquam perturbationum fo-
ras strepitus diligunt. sed apud
semetipsos intus in tranquillita-
tis sinu requiescunt. prave enim mē-
tes temporalium rerum tumultus

intra semetipsas versare non cre-
sant etiam cum vacant. et ocio
se sunt. In cogitatione enim seruiant
depicta que amant. Et quous nil ex-
terius faciant. apud semetipsos
tamen sub pondere inquiete quie-
tis elaborant. quibus si earundem
rerum administratio prebeat se-
metipsos funditus deserunt et fu-
gitiva hec temporalia per intenti-
onis cursum continuis cogitatio-
num passibus sequuntur. pie autē
mentes hec cum desunt non que-
runt. et grauius cum assunt ferunt
quia exteriorum curas a se exire
pertimescunt. **Jeronimus**

Vacate ergo ut me cognoscatis
et non in aliud perturbationem. exalta-
tor in gentibus. **Augustinus**

quando conuerterentur ad fidem. Et
postquam plenitudo gentium itera-
uerit. exaltabor in terra. sed est in-
uideat omnes dicant quod sequi-
tur. **Domine** virtutum nobiscum
susceptor. noster deus iacob.

Calliodorus Deus autē
iacob. idē
frequenter apponitur ut christiani
populi victoria dedaretur qui hec
sit tempore posterior. primum ta-
men populum scilicet iudaicum fi-
deli deuotione transcendit.

Hugo Illorum precipue cri-
stianorum susceptor
est dominus qui hic luctantur co-
tra temptationes. et vicia supplan-
tant. quibus post pugnam prese-
tis vite profecto dicit illud quod
·q·ij.

didum est iacob genes. xxi. Non
weateris vltra iacob sed israel
erit nomen tuum id est amplius
non eritis in licta sed in victoria co
ronati de cetero vj debitis deuz facie
ad faciem in vita eterna. ad quaz
nos perducatur ipse cuius gracia
victores sumus dominus noster
ihesus christus cui e honor a glo
ria in secula seculorum Amen.

Psalm. xlvj.

OMnes gen
tes plaudi

Titulus. In finem p
filijs chore Et patet
ex quinque titulis psalmoru imme
diate prebi. **Hugo** Gentes
torum. **Hugo** quas in
precedenti psalmo veauit ad fide
iam conuersas in hoc psalmo in
persona apostolorum inuitat ad
laudem christi dicens.

OMnes gētes que recepistis
beneficium gracie dei.

Jeronimus [plaudite]
id e lauda
te deum non soluz voce sed ma ni
bus. Id est bonis operibus.

Cassiodorus Plau
dunt
manibus qui elemosinas faciunt.
qui egrotis misericorditer seruiunt
et mandatum dei adimplent. Et ne
solis talibus gaudijs tererem?
addit. **Jubila** **Jeronim?**
te deo.]

In ipso corde et omniu membro
rum officio exultate. **Jubitus** est
ineffabile gaudium quod nec ta
ceri potest. nec litteris potest ho
mo comprehendere quantum deuz
debeat laudare. [ivo ce exultacois.]

Cassiodorus significas
psalmobi
am que deo pro nominis sui maie
state persoluitur perfectissime co
monens vt ad laudem dei sic ma
nus peragat. quatinus gloriam
eius humana lingua non taceat.
deat enim vt precepta domini sui
a lingua canat a manus opret
Consequēter subdit causas iubi
landia laudandi dicens. **Q**uoni
am dominus excelsus.]

Nicolaus quia transcen
dit omnem in
tellectum creatum et p sequeus
omnem laudem sibi oblatam secu
du q bē ecclesiastici qdēgesimo
tercio **Benedicentes** dominum.
exaltate eum quantum potestis.
maior est enim oī laude [eribil.]

Cassiodorus quia ipse
iudicatu
rus est mundum. **rex** magnus su
per omnem terraz. sicut ipse post
resurrectionem suam dicit. Data e
mibi omnis potestas in celo et i
ter.]

Hugo **U**biat popu
ra **Hugo** **U**biat popu
los nobis. **U**biat apo
stoloru e quibus subiecti sunt in
ecclesia populi. **Et** gentes. **U**biat
sas ab fide. **U**biat sub pedibus nostris
Id est sub nostra dominatione a
regimine. **Modus** est loquendi si
cut vulgo dicimus. **Ite** tenet eu

sub pedibus eius dominatur ei Et h^o
quidē non indiscete facit sed

Alegit nobis in hereditate in su-
am id est sua dispositione discre-
ta commisit nobis ecclesiam ex gē-
tibus congregatam habentem L
speciem iacob quem dilexit I quia
sicut iacob dedit edulium lentis p-
primogenitura esau ut habetur
genesis vicefimo quinto ita fidelis
populus christianus largitur ter-
rena ut bona celestia conquirat.

Sequitur vox apostolorum ad gē-
tes cōuersas dicens **A**scendit de-
us scilicet christus ad celum in
iubilo hoc est in ammirabili ex-
ultatio **J**eronimus. quam

habuerunt dicentes. Tollite por-
tas principes vestras Jam redit
victor ex preliis L a dominus in vo-
ce tube in qua duo angeli tanq̄ tu-
ba illo ascendente apostolis dixe-
runt. Viri galylei quid ammirati-
mini **V**ic Ihesus qui assumptus
est a vobis. sic veniet quem admo-
dum vidistis eum euntem in celis
ut mundus infirmus crederet q̄
talibus preconijs personaret.

Hugo quia ergo dominus
ascendit ut nobis lo-
cum prepararet sicut iubilauerūt
apostoli a angeli sic et propheta
aut vox apostolorum monet nos
ad laudandum creatorem ac redē-
ptorem nostrum dicens L **P**sal-
lite deo nostro domino ihesu chri-
sto tomis operibus ipsum laudā-
do L psallite regi nostro psallite

Jeronimus Qui oppresso

mortis dominatu carnem cui qua
ia cuit in sepulcro eduxit ad celis
Et bene dico psallite **Q**uoniam
ipse christus est L rex omnis ter-
re deus Inon solum in iudea sed in
omni terra fidei lumie declarat⁹ ē

Augustinus L psallite
sapienter
Ibid est intelligenter ut non queta-
mus sonus auris sed lumē cordis

Cassiodorus. Nemo
quicq̄ sapienter facit quod non
intelligit. Venerunt filij chore ad
futuri seculi felicitatem perpetuam
ubi iam dicunt dominus regnatu-
rum in vnde sub **J**eronimus

Regnabit deus I id est christ⁹
L super gentes I quas in heredita-
te accepit a patre sicut i alio psal-
mo dicit. Dabo tibi gentes in her-
editatem tuam **C**assiodorus

Ram quia nunc regnet tunc ta-
men proprie regnare dicitur quan-
do in suis fidelibus euidentius ha-
bitare monstratur super L omnes
gentes I iherusalem celestem signi-
ficat que ex omnibus nationib⁹
adunatur L deus sedet super sedem
sanctam suam ad dexteram patris
regnans per secula seculorum. Et
intuere q̄ ipaz sedē scāz dicit ne itelli-
gēs aliqua insensata a ratione ca-
rētia s̄ virtutes a thronos quib⁹
ille gl'osus regnator infidet **P**ost
hoc eē de scīs itelligi. Nā si q̄s ha-
beat bñficiū tunc cōuersationis. a
ipē sit sine dubio cetera regat **R** si

alacrius intendas totum contra p
fidos dicitur ut audita xpi ptate
succumbant qui humilitatem eis
putant esse contemnendam

Princes populorum lib est q
primi erant de gentibus venerunt
ad fidem de quibus ille centurio erat
cuius fides commendatur in euā
gelio. congregati sunt cum deo abra
ham. lib est simul crediderunt in
christum qui est deus abraham

Hugo Ecce impletum est quod
dominus dicit. Mat
in. Potens est deus de lapidibus
istis suscitare filios abrahe

Cassiodorus quia ex
pulsis i
fidelibus iudeis qui carne tantum
et non operibus erant filii. pleitu
dinem gentium intromisit ad illam
promissionis beatitudinem possi
dendam quam promiserat abrahe
et semini eius. Filii autem ipsius
per sanctam fidem facti sunt qui
carnis semine non fuerunt. Vel
principes populorum id est apo
stoli congregati sunt cum deo abra
ham id est cum christo ab iudica
dum orbem terrarum. Sic enim et
dominus in euangelio ait. Cum se
derit filius hominis in sede maie
statis sue sedebitis et vos super se
des duodecim iudicantes duodecim
tribus israel. quoniam ipsi apo
stoli dicuntur. dñi per gratiam

Hugo Fortes terre lib est
fortes in fide. vehementer
elevati sunt. signis avirtutibus
vel iudei qui dicuntur dñi. Juxta
illud. Ego dixi dñi estis

Jeronimus Elevati sunt
in superbia
et relictis celestibus terrena concu
piscerunt. quibus dicitur sicut homi
nes moiemini. Isti a deo abrahe
vel apostolis eis sunt iudicandi
Nos vero oremus dominum ut de
posito omni tumore superbie ita il
li coniungamur in hoc seculo. ut i
iudicio a sinistra parte disjuncti non
inveniamur in nobis quod damnet
in pena sed quod pietate multipli
ci provehat ad coronam qui est be
nedictus in secula seculorum. Amen

Psalmus xlvij.

Magnus do
minus et

laudabilis nimis in
ciuitate dei nostri in monte sa. Ti
tu **Cassiodorus** Psalmus
canticum filii
chori in secunda sabbati Sab
batum est quod populus iudeo
rum observare videbatur.

Hugo prima sabbati hoc
est prima die post
sabbatum dominus resurrexit. Un
de **Psalmus** vice simo tertio prepo
nitur talis titulus **Psalmus** da
uid prima sabbati quia in eo agi
tur de domini resurrectione

Jeronimus Secun
da vero
sabbati eius ecclesia catholica
fundata est in fide quando dixit

dominus. Et super hanc petram edifi-
cabo ecclesiam **HUGO** q̄a
meam

resurrectionem suam quasi seun-
da die fundauit ecclesiam suam p̄
apostolorum predicationem que
dicitur fundamentum fidei unde se-
sus tituli talis est psalmus iste q̄
est canticum laudis diuine in quo de-
scribitur canticum laudandi deū. cāta-
tur filiis chōe & ueris cristianis imi-
tatoribus cristi. pro his q̄ facta sūt
In secūda sabbati uidelicet p̄ fūda-
tione ecclesie **Materia** uero huius
psalmi est laus dei pro constitū-
tione & fundacione ecclesie que est ci-
uitas summi regis. propheta ergo
commendans ciuitatem hanc pri-
mo laudat eam a dignitate condi-
toris di **Cassiodorus.**

Magnus dominus q̄a poten-
ter oīa facit & laudabilis q̄a
pulcre & mire omnia fecit. nimis
id est sine termino & fine in ciui-
tate dei nostri. id est in sancta eccle-
sia in qua fideles quasi ciues unī-
untur in fide & caritate. Et ne dubi-
tates ubi esset predicta ecclesia cō-
stituta intulit in monte scto ei
mons christus dominus est q̄
fundamentum & culmen est eccle-
sie sue. **Iste mons sctus est.** de q̄
daniel propheta ait. Creuit lapis
et factus est mons ita ut imple-
ret uniuersam faciem terre. Et ne-
crederes predictum montem loca-
lem ostendit eum amplissimum
dicens. **Undatur.** si fide catho-
lica per christum & apostolos. ex

ultatione uniuersae terre.]

HUGO id est ad exultationē
credentium in orbe ter-
rarum quia sicut dicitur actuum.
xiiij. Audientes gentes gauise sūt
& glorificabant uerbum domini.
Et crediderunt quotquot erant p̄-
ordinati ad uitam eternam. Et q̄
bus autē fundata est ecclesia cō-
sequenter ostendit eam subiungit
mons syon. id est populus iuda-
icus. Latra aquilonis. id est po-
pulis gentilibus quem dyabolus te-
nebat per idolatriam captiuum
quod ysa. quoq̄ testatur qui dix-
isse dyabolum denunciat dicens.
Sedebit in monte testamenti in la-
teribus aquilonis. hi sunt ciuitas
regis magni. quia ex his duobus
populis collecta est ciuitas que ē
ecclesia uniuersalis. **Idem Jeroni-
mus et Augustinus.** Et sicut in
vna ciuitate sūt multe domus sic i
uniuersali ecclesia multe particu-
lares ecclesie in quibus a fide libe-
laudatur deus. Unde subbit
Deus in domibus eius. uidelicet
ciuitatis id ē in particularibus eccle-
sijs. Cognoscetur. cognitione fidei
cum suscipiet eam. quasi dicat
hanc cognitionem habebit a gra-
tia dei suscipientis eam in cura ut
medicus. Quomodo autem latra
aquilonis concurrunt ad ecclesiam
consequenter ostendit dicens.

Quomodo ecce reges terre. uideli-
cet tyranni sapientes terram quo-
rum regnum erat in cultu idolorū
congregati sunt & conuenerunt
in unum. id est in unam prauam

voluntatem vt fideles affligerent
a destituerent. vel congregati sunt
cum fidelibus

Jeronimus

conuenerunt in vnum id est in
vinitate ecclesie credentes in vnuz
lapide sum u angulari i fundamen
to fundatum. **Posi** quo qz reges
conuersi videntes gloriam et po
tentiam redemptoris a virtutes apo
stolorum. **hic** in opibus miraculorum
Lammirati sunt. de raris ac talibus
miraculis conturbati sunt. pro
peccatis suis commoti sunt. de in
fidelitate ad

Hugo

futuri iu
dicii. **L** apprehendit eos. ab agenda
penitentiam. **ibi** fuerunt dolores
de peccatis vt parturientis.
quia sicut mulier parturiens fili
um parit. sic a dolor penitentis af
fert fructum salutis. **in spiritu ve**

hemem **Jeronimus** Cum
ti. **corpa**
coerere abstinentia ceperint. co
teret. **humiliatio** **naues tharhis**
lib est superbiama potentiam ge
tium qa tharhis i principio a na
uigatione negotiatorum supba
ac precellens facta est. **Ita** hic
compantur huic nauigio qui in
huius seculi fluctibus circumferu
tur o vento luxurie atqz vanitatis

Nicolaus **Iuxta** litteraz
tres reges con
gregati sunt a conuenerunt adora
re dominum christum. **Et** videntes
stellam admirati sunt de quorum
aduentu herodes a iudei conturba
ti sunt a commoti sunt sicut dicitur

Matth. secundo **Audiens** rex herodes
turbatus est a omnis iheroso
lima cum illo. tremor apprehendit
eos. eo qz herodes timuit perdere re
gnam suam quia ex hoc intrinse
torquebatur. **Et** cum ihesus esset
a magis ac faceret occidere infan
tes tunc ibi fuerunt dolores matru
vt parturientis. de occasione filio
rum suorum. **Et** herodes comperto
qz tres reges redissent in patriam
suam p naues tharhis. fecit ipas
naues **in spiritu vehementi** **id**
est in magna ira confingi et co
buri. **nam** in translatione hebra
ica sic habetur. **In spiritu vrebimis**
Et dicitur ab yro vris vtere id est
in spiritu combustionis vt habet
in scolastica historia. **Et** ibidem
dicitur qz tunc fuit adimpleta p
phetia ista. **Item** **Cassiodorus** de
curtis omnibus que facta fuerunt
in natiuitate domini saluatoris se
quitur digna conclusio ita fuisse
visum sicut antea fuerat proph
tatum. **Vnde** dicit **Sicut** audui
mus. **La prophetis** **hic vidimus**
adimpletum in aduentu christi
in ciuitate domini vietutum. **hoc**
est i sacra ecclesia militate qua cri
stus dominus angelorum possidet
et tuetur. **Cassiodorus**
Li ciuitate dei nostri. **Repetitur** vt
ecclesiam catholicam solam intel
ligeres ne sibi hoc nomen heretico
rum conuenticula vendicarent. **Et**
ne istam ciuitatem dei temporalez
intelligeres addit. **deus** fundauit
ea i eter **Hugo** qz dicit eccā
num. **nō** transfer

tur sicut synagoga que enim est
militans ecclesia eadem erit triu-
phans. Vel anagogice potest esse
vix eorum qui cum moriuntur ad
celum transcunt. Dicunt enim. sic
audiuimus per fidem. quia sicut di-
cit ab **romanos. x.** Fides est ex au-
ditu. sic vidimus per remuneratio-
nem. in ciuitate domini virtutum.
id est in illo regno celesti.

Collect. Unde legitur de du-
obus monachis
magne deuotionis sibi inuicem pol-
licentibus vt quis eorum primus
obiret. alteri superstitioni nunciaret
de gaudijs illius regni celestis qui-
bus anime fideles fruuntur. Unde
spiritus primi decedentis rediens
alteri aiebat. Sicut audiui fieri
in ciuitate domini virtutum in ciui-
tate dei nostri. Sequitur de aduen-
tu domini saluatoris gratias age-
do ei qui pro nobis venit in carnal-

Cassi. Unde fideles christiani
qui eis precepta sunt secu-
ti dicunt. **V**scipimus. **O** Deus
misericordiam tuam. Id est. domi-
num christum qui peruenit mun-
do misertus est. aptum nomen vt
misericordia vocaretur qui et salua-
tor vere dicitur. In medio templi
tui. hoc impletum fuit quando cri-
stus fuit a sanctissima matre sua
in synagoga illa iudeorum presen-
tatus sed illo populo iudeorum non
credente. vocate gentes misericor-
die munera perceperunt. In medio
templi dictum est vt non credenti-
um improbitas grauius argua-
tur qui contempserunt sequi que

in medio eorum con-
stat esse conspiciuntur. **Nicolau**

Sed nomen tuum. Id est. secundum
magnitudinem nominis tui que
est infinita. Ita laus tua in fines
terre. **Cassiodorus** Ac si
dicat

Sicut in toto orbe terrarum reueren-
tia tui nominis dilatatur. Ita in
ecclesia que per totum mundum
distenditur deuotio tibi laudis of-
fertur. Iusticia plena est dextera
tua. Per dexteram significat locum
vbi iusti sunt collocandi. Plena
est dextera eius iusticia qui in illa
partem recipiuntur qui ipsius mu-
neris iusti esse meruerunt. Item
augustinus et **Jeronimus**. **U**ter
mons syon. Id est ecclesia catho-
lica que in speculatione populi no-
scitur constituta. Nam syon specu-
latio interpretatur. Et exultent fi-
lie iudei.

Augustinus Omnis
deus. **A**ugustinus filij con-
fessionis filij iudei sunt. quia in das
confessio interpretatur. Causam
subiungit dicens. Propter iudicia
tua domine. **Jeronimus**

hoc est propter iudicia tua occul-
ta quia reprobati sunt iudei et ele-
cti sunt gentes. **Hu.** Unde apo-
stolus in fide

Hu. **S**olus ad
romanos vnde primo ait. O altitudo
diuiciarum sapientie et scientie dei
que occulta sunt iudicia tua et inue-
nigabiles vie tue. **O** **S**traidate hodie
Id est defendite ecclesiam in cre-
dulitate vestra. **L** a complectimini
eam. In caritate. **N**arrate. hoc est

predicate. In turribus eius. Iam
dem a gloriam christi. Turres. sūt
principes ecclesie quia sicut turris
fortis est. vndiq; speculatur. sic a
sancti fortes speculatores debent es
se. in genere

humano **Cassiodor.**

vt a religioso sermone cessare nō
debeant quo sanctis ordinibus ob
secundant. **P**omite corda vestra
in virtute

Jeronim⁹ ne se
eius.]

pare
mini a caritate quā docuit qz ecce
prelati non solum predicant sed
hoc etiam opere habent implere.]
a distribuit domos eius.] id est

Ovos doctores ecclesiarum distri
buit gradus ordinacōnum cano
nice a sancte. non premijs corrup
ti. non personarū in acceptione p
adulationē di

lapi **Cassiodo.**

Distribuit autem gradus ecclesie
quia officia eius distincta ordina
cione disposuit. Sunt enim in illa
lectores subdiaconi diaconi pre
sbyteri episcopi. Et quous vna sit ec
clesia. officia tamē continet hono
rum varietate distincta. cui addi
tur.] vt enarratis.] predicando ma
gnalia dei.] in progenie altera.]

Jeronimus id est non so
lum his qui

credunt sed his qui credituri sunt
Et quid inquit enarramus.]

Cassiodorus **O** omnia
hic.] videli

et christus dominus qui carnali
bus oculus dignatus est apparē.
Hic: est pronomen articulare

Hugo **L**est dominus de⁹ no
ster. qui nos creatur

a retemit. **S**teratio hęc nominis ē
nota confirmati
tionis

Nicolaus
Et dicit noster. qā ipse dedit se no
bis non solum in presenti p gra
tiam sed etiam in futuro per glori
am.] de o sequitur.] in eternum a in
seculum se

Cal. ergo deum im
culti.]

Cal. mortalem sem
piternum sine fine potentissimum
christum dominum asserunt pre
dicandum. qui in se credentes iugi
ter protegit ac defendit vnde sūdi
tur.] ipse reget nos in secula.] Re
git vtiq; nos ne cadamus.

Jeronimus Ipse enim lu
bricos a tor
tuosus gressus nostros dixerit in
se qui est via pacis a pax nostre
salu

Cassiodorus Quā
tis

O bone rex cura est hominū; q
bus tam multiplicem medicinaz
dignaris ingerere visionum. Non
vis semel dicere qz humanitatem
non patris ignorare. vndiq; am
mones. vndiq; doces a fidem no
stram introducas personas da
mare facis vt locus ignorantie
funditus videatur abscondi. Merito
sanctus tuus **Job** dicit. Quid fa
am tibi **O** custos hominum. Tu
prestas quod nos mereri posse
nesci

Collector dirigam⁹
mus

igitur raris
sini animum ad illam supnā dñi
virtutū ciuitatē vbi innumēabiliū
scōrum exercitus tāo letior exul

tat quanto hic durius existit affli-
 ctus. Laboremus illic peruenire ut
 quod hic audiuim⁹ ibi aliquādo
 mereamur videre quomodo illa ce-
 lestis ciuitas continua fruatur leti-
 cia ubi hymnicū angelorum cho-
 ri a societas superiorum ciuium
 vicissim de se omnes gratulatur.
 ad illam ciuitatis dei iocunditate;
 auidā deuotiōe properem⁹ ad con-
 templandum de siderabilem domū
 nostri aspectum ut eum quez pre-
 sentis peregrinationis regē ac ducē
 habemus. etiam post huius uite
 terminum principem habeamus
 ac leticie largitorē. Qui cum pa-
 tre a spiritu sancto uiuit a regnat
 in secula seculorum Amen

Psalmus .xlviii.

Audite hec o-
 mnes gentes Titulus
 In fine filijs chore ps
 Cass. Tituli hui⁹ re-
 ba sicut sepe dē est cūda trahūe
 ad dominum saluatorem. Ipse ei
 in fine signatur. a per filios chore
 intelligitur. a per psalmus sine du-
 bio denunciat ut sub titulis pre-
 dictorum psalmorum sufficienter
 est dictum ut merito ipsius vocem
 venturam esse sentiamus cui⁹ tot
 iudicij lāpabilis sermo pmitit
Augustinus Omnia di-
 uia eloq̄a
 salubria sunt bene intelligentib⁹.
 piculosa vō hīs qui ea uolunt ab-
 sui cordis pueritate; torquere.

potius q̄ suum cor ad eorum recti-
 tudinem corrigere. Nec est enī in
 hominibus magna et vsitata per-
 uersitas quia cum debeant uiuere
 scdm voluntatem dei. deum uolunt
 uiuere scdm voluntatem suam. Et
 cū ipsi nolunt corrigi. illum uolūt
 de prauari. redum non arbitran-
 tes quod ille uult. sed quod ipsi
 uolunt. Solemus autē; audire ho-
 mines murmurantes aduersus de-
 um; q̄ malis bene sit in hac uita. a
 boni laborent. quasi deus peruee-
 sus sit et nesciat qd̄ agat aut om-
 no auerit oculos suos a reb⁹ hu-
 manis. Murmurant ergo homines
 qui propterea deum uolunt colere
 ut hic illis bene sit. quādo uiderit
 eos qui deum non colunt pollē at-
 q̄ floreat felicitate terrena. se autē
 deum colentes labōare i angustia
 in necessitatibus. in pecunia cete-
 ris q̄ difficultatibus mortalitatis
 humane. Contra istam uocem et
 contra has blasphemias murmu-
 rantium cantat sermo dāmus

Jeronimus Vel spiritus
 sanctus in p-
 sona predicatorū hunc psalmum
 eo q̄ doceat mundi diuitias cū u-
 nis honoribus spernendas cauē-
 das q̄ etiam serpentis astucias q̄
 hominibus predictis cogitacōes
 immitit ifanas. In primis itaq̄
 omnem orbem ad audiendum dei
 uerbum instanter commonet di-
 cens

Audite hec omnes gentes]
 Vos omnes qui gentilitate
 id est bestialiter uiuistis. au rib⁹]

cordis quibus deus audit. **Cassiodorus** per hoc quod dicitur. **Cassiodorus** ait qui habitatis orbem: accipimus christianos a iustos qui norunt orbem terrarum sic esse habitandum ut in eius sceleratis non implicentur erroribus. **Virg** terrigene id est peccatores qui vicia terrena sectantur. **La filii hominum** vos boni a rationales qui sequimini filios hominis. **Simul in unum dives et pauper** dives pertinet ad terrigenam qui innumeris peccatis probatur opulentus. **Pauper** respicit ad filios hominum qui ambitu huius seculi pauperes sunt ut futuras divitias plenissime consequantur sicut in euangelio dicit. **Beati pauperes** spiritu quoniam ipsorum est regnum celo. **Augustinus** Quid per eum. **Augustinus** ista voluit significare nisi quia eloquia quae dicta sunt est audituri erant non solum peccatores a impij sed etiam iusti. **pmixto modo audiunt omnes** si contentum fuerit ad red dendam rationem sepabuntur qui sine causa audierunt. ab illis qui auribus percipiunt. omnes ergo simul in unum audiant docentes ne segregati ab invicem audiant iudicantes. **Et quod est quod nunc audituri sunt.** **Cassiodorus** **OS** meum loquetur sapientiam. que pertinet ad misteria divina declaranda quae absconditur insipientibus huius seculi a reuelata est pueris et meditatio cor-

dis mei prudentiaz. que pertinet ad mores probabiles instruendos. **Sic** omnis sermo divinus duabus his virtutibus plenissimus iudicatur. **Augustinus** Dixit enim me tunc. **Augustinus** ditatio cordis mei ne forte intelligeres eum tibi loqui qui in labijs haberet sapientiam. **Multi** enim in labijs habentia in corde non habent de quibus scriptura dicit. **Populus iste labijs me honorat cor autem eorum longe est.** **Hugo** Sapia a me proprie est in corde a ore. prudentia vero in opere. **Vnde** moraliter reprehenduntur illi qui cogitant et loquuntur multa bona a malis faciunt opando. **Cassiodorus** Postquam virtute eloquenti e sue mirabilis predicator duobus dixit in signibus contineri nunc quem admodum precepta sua possint ab humano genere suscipi aurem inclinatum se esse promisit ut cognosceret si predicatione eius populus devotus impleret. **Vnde** dicitur. **Inclina** in parabolam aurem meam. **Parabola** est sermo exponens similitudines rerum videlicet cum per vineas intelligatur ecclesia quasi. **Nicolaus** applicabo intellectum meum ad intelligendum verba legis a prophetarum que frequenter sunt parabolica et tunc potero lucide tradere ea alijs. **Deo** subditur. **Hu** Laperiam. **Lucide** tradatur. **Hu** tradatur in psalmo. **Lu**

operatione a psalā dictum quos
est tangere. p̄p̄osicōem meā. v̄ il
lud quod in corde p̄pono. Et ē sen
sus. factis oñdam que dico. Deide
incipit narrare que promisit se di
cturum. Et primo de pena malorū
que a timore incipit dicit in perso
na generatis homis. **Quis** timebo
in die mala. hoc est in die iudicij
Sed nonne dominus in nocte veni
et. scdm illud **math. xxv.** Media
autem nocte clamor factus est. Ec
ce sponsus venit. sed iudicij dies di
citur dies p̄pter manifestationem
operum: que nuda a aperta sunt
oculis dei. vt dicitur. **v. ad cor. v.**
Facta questione respondet in p̄so
na malorum dicens. **Ideo** timēdū
est mihi. quā. iniquitas calcanei
mei circumdabit me. **Calcaneus**
est extrema pars hominis a notat
finem vite eius v̄ mortem in qua i
niquitas v̄ pena pro iniquitate circū
dat hominem. hunc enim iniquitas
calcanei circūdat. qui extrema vi
te sue claudit sine scelerato. quod
reprobis contingere solet. De qb̄
subditur. **Qui** confidūt in virtute sua.
Nicola. Circa quod sciēdū
est q̄ iniquitas cir
cundat impium p̄pter quam in iu
dicio condemnabitur. Ex duobus
principaliter oritur. sc̄. ex presentis
prosperitatis inordinato appetitu.
a ex future felicitatis contemptu.
Circā primū dicitur. qui confidūt
v̄ fiduciam a fidem ponunt in vir
tute sua v̄ in potestate temporali in
se a in amicis suis. La in multitudine
diuiciarum suarum gloriant̄.

tanq̄ in summo lōno: a per conse
quens in abissum peccatorū labū
tur. tanq̄ circumdati calcaneo in
qui **Castiodo** **Recessit** ē
tatis. ei vt tales
time ant finem. qui a de re munda
na misereri nolunt a p̄dōrum suo
rum penas conscia test e foemidāt
Hugo quos ostendit eē de
ceptos dicens. **Frater** non
redimit̄. **Nicolaus** q̄ nul
lus ab
illa sententia extreme damnatio
nis videlicet. **Ite** maledicti in ignē
eternum poterit redimi p̄ce vel p̄
cio fratris vel amicorum suorum.
scdm q̄ dicitur **puer. vi.** Zelus
a furor viri non parcat in die v̄m
dicte. nec adquiescet cuius sp̄ preci
bus: nec recipiet pro redemptio
ne plurima. **Sequitur** redimet ho
mo. h̄o legitur interrogatiue qua
si dicat. **Ipsē** peccator poterit ne
seipsum redimere. quasi dicat nō.
quia in inferno nulla est redem
ptio. **Ideo** sequitur. nō dabit dō
placationez suam. **Sib** est sacrifici
um vel oblationem suam pro pec
catis suis. vnde sibi placetur de
us. **Et** precuz redemptionis ani
me sue. **Similiter** non poterit dare
quia erit extra statum merendi.
propter quod sequitur. **Et** labora
bit in eternuz. in tormentis perpe
tuis positus. **Aviuet** adhuc in fine.
vt semper sentiet penaz que a mo
rientibus sentitur. propter quod
dicitur **apocal. nono.** In diebus
illis querent homines mortem: et
non inuenient eam. a desiderabūt

mori a fugiet mors ab eis Et hoc
modo ex

Jeronimus.
passus istum. *o videbit.* Ad intelli
gentiam cuius sciendum est.

Jeronimus quod si amator
mundi vide
rit hominem sapientem in deo de
hoc mundo migrare dicit. Quis hu
ic ieiunia: quid castitas: quid ele
mosine profuerunt. nonne ipse mor
tuus.

Nicolaus. Quia igitur
est. tur mun
dam homines vident iustos a in
iustos sapientes a stultos. simili
modo mori reputant: quod non sit a
lia vita post mortem in qua iusti
premierentur a stulti puniantur. a
hec est occasio currendi ab vicia si
ne freno. Unde in persona talium
dicitur sapientie secundo. Et michi
lo nati sumus. a post hec erimus
tanquam si non fuerimus. Et postea
concluditur. Venite ergo a fruamur
bonis que sunt a subditur. Nullum
pratum sit quod non pertransit
luxuria nostra. Et per consequens
tales ponunt finem suum ultimum
in vita sua. nec post mortem querunt
aliud nisi quod remaneat in hominum
memoria. sed per talia deueniunt
ad penam inferni. Igitur secundum istam
sententiam dicitur. sic. *o videbit.*

Hugo. id est non credit aut
non intelliget. *interi
tum.* Gehene qui est eternus iuxta illud

Gregorius. Qui cor in
figit: que sequuntur supplicia non
attendit. Unde in cantico de utro

notum dicitur. Vanam sapientiam
intelligerent: ac nouissima prou
derent. Peruersus ergo non prou
det futurorum damnationis interitum
Cui viderit sapientes morientes.
temporaliter. *unde sapientie. vij.*
Unus introitus est omnibus ad
vitam a similibus exitus: supple. *in
carnem sed multum dissimilis. *in
spiritum. quia iustus transit ad
gloriam iniustus ad penam. *Un
de subditur. *simul insipiens.****

Jeronimus. Qui dei notitia
am habere con
temnit de quo apostolus ait. Ois
ignorans ignorabitur. a stultus
peribunt. Stultus vero est qui in
diuicijs a non in deo sperat. Et re
linquent alienis diuicias suas.

Augustinus. Ego discatio
sensum istum
quia inclino in parabolam aurem
meam. a video non frustra sic lo
qui scripturam. Video enim mul
tos iniquos mori: quibus succes
sores sunt filij iniquorum. filij sunt
filij alieni. Omnes enim iniquorum
sive filij sive parentes sive vicini
in hoc alieni sunt. quia illis de su
is diuicijs subuenire non possunt.
Qui cumque in tribulatione tibi sub
uenire non possunt. alieni a te fa
cti sunt. Fratres enim ultius diuitis
sepulti in inferno successores diui
ciae suarum alieni fuerunt. quia
in flammis ei ardenti subuenire non
poterant. Ait enim. Dato quin
que fratres unum fratrem michi non
feci qui iacebat ad ianuam meam.
Et tamen si in aliquo processerit

tur. Unde sequitur. Let sepulcra eorum domus illorum. In quibus habitant corpora eorum. In eternum. I. huius seculi. usque ad resurrectionem. Vel ideo dicuntur hic esse. **Jeronim** eorum tua habitatio. quia non resurgunt ut habeant vitam eternam. sed ut damnentur in pena.

Nicola Tabernacula eorum in progenie a progenie. Faciunt enim magnas a sumptuosas tibus que possunt permanere in multis generationibus ad conseruandam eorum memoriam a famam. Unde adhuc subditur. Vocauerunt nomina sua. id est de derunt causam ut fama remaneret nominum eorum. In terris suis. quia magis curant de fama: a in vita: a post vitam in terra propria quam aliena. Simile legitur secundi regum decimo octauo de **Absalon**. Unde dicitur. **Doro Absalon** exerat sibi cum adhuc viueret titulum. id est statuum que est in valle regis. dixerat enim. Non habeo filium. et hoc monumentum nominis mei. Et vocatur manus **Absalon**: usque ad hanc diem. Duius causa erroris subditur cum dicitur. **Homo** cum in honore esset. Honor hominis consistit in hoc. quod factus est ad imaginem dei. Capax ipsius per cognitionem a amorem. et sic ordinatur ad beatitudinem eternam quam homo carnalis non intellexit. Ise esse ad imaginem dei forma

tum. Et ideo comparatus est iumentis insipientibus. eo quod eligat vitam voluptuosam que vocatur vita bestialis. primo ethicoz. Let similis factus est illis. quia subtrahendo honore imaginis dei per diem non differt homo a brutis. Unde a in talium carnalium persona dicit ecclesiastes ter co. Unde est interitus hominis qui et iumentorum. et equa vtriusque conditio. sicut moritur homo sic a illa moriuntur. nec habet aliquid homo iumento. **Hugo** Assimilatur enim homo equo per luxuriam. porco per gulositatem. Leoni per inconsideratam audaciam. Vulpi per dolositatem. Vrsu per crudelitatem. et sic de singulis.

Nicolaus. **Hec** via illorum id est progressus talis in vita presenti. scandalum ipsis. quia facit eos ruere de peccato in peccatum ut dictum est. a postea in ore suo complacerebunt. quia iactant se de tali vita: tanquam assecuti felicitatem huius seculi. Nam leudatur peccator in desideriis anime sue a iniquus benedicatur. Sed quia non vident nec considerant penam sibi paratam post mortem. Ideo subditur. Sicut oues. scilicet ducte ad occisionem a hoc ignorantes sic isti in inferno positi sunt. id est ponentur post mortem. mors depascet eos. scilicet mors gelene que semper corrodit miseros sicut animalia herbas. vel sicut ve

84
nites corrodunt cadauera in sepul
cro. sic pena gehenne corrodet eos:
vt viuentes semper moriantur.
a moriendo semper uiuant in pe
nis. Deinde ostendit quis finis e
rit iustorum dicens. **E**t domina
buntur eorum. Id est malorum.
Iusti in matutino. hoc est post
dormitionem corporum in resurre
ctione mortuorum: quando iudex
ueniens ad iudicium sua daritate
illustrabit omnia que prius erant
in nocte. quia tunc dare discernen
tur pii ab impijs. **E**t isti videlicet
pii in beatitudine dominabuntur
Ideo subditur. Let auritium eorum
quod habebant ab amicis carna
libus in vita presenti. **L** veterascent
in inferno. quia totaliter cessabit
La gloria eorum. que tunc eis ver
titur in magnam confusionem et
penam. iuxta illud apocalipsis de
cimo octauo. Quantum gloria
uit se et in delicijs fuit. tantum da
te illi tormentum a ludum. **S**ed
quia iusti a talibus erunt liberi. **I**o
subditur. **U**eruntamen deus redi
met animam meam de manu infe
ri. id est de potestate dyaboli. **L** cum
acceperit me. **D**e hac mortali vita
ad gloriam in eterna beatitudine.
iuxta illud. **J**ohannis decimo se
ptimo. **I**terum veniam a accipiam
vos ad me ipsum. vt vbi ego sum
a vos sitis. **A**ugustinus.

Si visurus es hominem malum a
florentem: a dicturus es in anima
tua. **D**eus ego cognoui facta huius
hominis. que scelera fecit iste ho

Mo **E**t ecce floret terreti: domina tur
a extollitur. caput illi non dolet.
nichil in domo eius diminutum e
Et timebis. a forte dicet cor tuum.
Me miserum puto. sine causa cre
didi. deus non respicit res huma
nas. **T**ratat ergo deus nos dicens
Ne timearis. **I**quasi miser a pua
tus omnibus bonis temporalijs
L cum diues factus fuerit homo. **L**
uiuens carnaliter a mundane. **L**a
cum multiplicata fuerit gloria do
mus eius. **I**n diuicijs a in cogna
tis a in prole et amicis.

Cassiodorus. **V**t quid dicit
gloria domus
eius. vt non solum ipse veruz et
iam omnes qui ad ipsius pertinet
magna pompa florere videantur.

Nicolaus. **S**ed quare isti
non delectant
mere causam subiungit dicens.

Quoniam cum interierit non su
met omnia. **I**nimus enim dicit: et
plus significat. scilicet qd nichil su
met neq. **H**ugo. **V**t sit ne
tollet. **H**ugo. **g**ato vni
uersalis. a non vniuersalitas ne
gata. **L** neq. descendet cum eo gloria
eius. **I**id est prosperitas vite pntis

Cassiodorus. **D**escende
re mortu
os peccatores dicit quasi in pro
fundissimam foueam sed sine glo
ria seculari. sine turba satellitum.
sine presumptione gazatum. quo
niam nec valet aliud secum porta
re nisi vnde possit ardere. qd de for
mem in alia patria respicias que
hic mundissimuz preciosa velle

mirabaris. Et merito non descen-
det cum eo gloria eius.

Hugo. **L**uia anima sen-
sualis [eius.] .s. di-
uitis florentis in hoc seculo [in vi-
ta ipsius benedicetur.] & comenda-
bitur ab adulatoribus: qui assi-
stunt ta **Cassiodoro**. Et iter-
libus garri-
litates & epulas pastoribus suis
bene optare consueverunt.

Jeronim⁹ Benedicetur et
ergo a stultis pp-
ter potentiam. pp-ter victus & po-
tus affluentiam: qui sepe profe-
runt non de bene viuente sed de be-
ne pascente sententiam laudis

Augustin⁹ Tu dicis qd
manducauit
& bibit quia fecit quod voluit: q-
niam splendide est epulatus. Ideo
secum fecit bene. Ego dico secum ma-
le fecit. Et enim diues ille quando
quotidie epulabatur splendide:
bene sibi facere putabatur. Cum
autem cepit ardere apud inferos
tunc inuentum est male quod pu-
tabatur bene. Quod enim mandu-
cauerat apud superbos hoc digere
bat apud inferos. iniquitatem di-
co quam ore cordis manducabat
ergo in vita benedicetur et in mor-
te torquetur.

Nicolaus **O**bi-
bitur tibi. **O** domine patre te comen-
dans & laudans. **L** cum benefice-
ris ei. **I**id est cum operatus fueris
secum ad eius lucrum. temporales:
vel honorem: vel **Cassiod.**
aliud simile

qui si aliquis contrarium patitur
blasphemare & murmurare non de-
fuit. Nos autem pio corde omni
tempore collaudemus dominum qui
salutem nostram semper in ad-
uersis & in prosperis operatur

Nicolaus. **I**ntroi-
bit vsq; in p-
genies patrum suorum. Descendens
cum eis ad infernum sicut fuit imi-
tator patrum suorum scelerum.

Jeronimus Magis enim
in diuicijs
q- in deo sperauit: sicut omnes pa-
tres eius. Ideo de eo dicitur Eijce
eum in tenebras exteriores. ibi
erit fletus & stridor dentium.

Cassiodorus Patres
enim ipsi
appellauit non tantum ex semine
carnis quantum ex morum imita-
tione secuti sunt. sicut in euangelio
dicit incredulis. Vos ex patre di-
abolo estis. **A**ddidit. **E**t vsq; in eter-
num non videbit lumen. **I** quia si-
cut peccata tenebrosa sunt. ita pec-
catoribus lumen sapientie aufertur.
Et bene dixit. in eternum non
videbit

Nicola⁹ Nam h-
lumen. **N**icola⁹. non ha-
bet lumen gratie neq; in futuro ha-
bebit lumen glorie.

Augustinus
quia et hic cum esset in tenebris
erat gaudens in falsis bonis & non
amans vera bona. & ideo hinc ad
tartarum ibit. & a tenebris somni-
orum excipiet eum tenebre tor-
mentorum. **S** quare hoc. q- **H**omo
qui in honore esset non intellexit.]

Cassiodoro. Nam quāuis peccator in honore sit dum viuit. tamen quā potest dei imaginem. id ē habet ratioꝝ secundum quam deberet suo creatori obedire. recte dicitur dignitatem suam non intelligere dum talia facit que ab ipso creatore videntur omnino discrepare propter quod comparatus est iumentis insipientibus et similis factus est illis. Post quod enim omnia que fuerunt dicenda premonuit pulcherrimum psalmum repetita versus paulitate coneludit ut se peccator a malo proposito remoueret cum notatam deformitatem suam iterata increpatione cognosceret. Legendus est igitur sepe psalmus iste et in thesaurario memorie reponendus quando ipse in principio ammonet: ut cordis auribus audiatur. Ipse enim testatur eius meritum: qui cum ab vniuersis mundi partibus mouit studiose audiendum. totumque continet quicquid ad inspectiuam quicquid ad moralem pertinet disciplinam sicut supra pollicitus ē. dicens. **Os meum loquetur sapientiam et meditatio cordis mei prudentiam.** **Collecto** ^{discam?} **2** Igitur fratres karissimi mores nostros componere. temporalia cuncta despiciere. honorem transeuntem contemnerere. et eternam gloriam amare. Ad hoc enim dominus debet nobis intellectum ut mandatis eius obediamus. precepit enim ut amemus celestia et contemnamus terrena

ante dicit. Nolite diligere ea que in mundo sunt. ne cum ipso mundo et concupiscencijs eius pereatis.

Jeronimus. Depremur quoque deus: ut ipse nobis tribuat intellectum quatinus dum ea que videntur bona videlicet celestia peruenire mereamur prestante domino nostro ihesu christo cui est honor et gloria in secula seculorum Amen

Psalmus. xlix.

Deus deorum deus

Titulus. psal. **Asaph**

Cassiodorus. **Asaph** fuit filius barathiel qui. ij. parahippo. vi. legitur electus inter quatuor cantorum magistros. ut instrumentis musicis psalmos domino personaret. hic pro sui nominis interpretatione in hoc titulo meruit adhiberi. **Asaph** enim interpretatur latine congregatio: que nunc est in populis christianis. Et loquitur in hoc psalmo de primo et secundo aduentu domini christi. psalmus enim iste discernit iustos ab iniustis. celestes a terrenis. sanctos a peccatoribus protestatur. in quo propheta non se locutum sed ipsum dominum pronunciat dicens.

Deus deorum **Nicola?** dominus loci **Ad cuius intellectum sciendum quod in plurali dicitur aliquando in scriptura dicitur**

cantur ipse et sancti homines quod
pre alijs sunt participes deitatis. et
hoc modo dicitur infra. lxxxi. psal.
Ego dixi dñi estis et filij excelsi oēs
Et sim quod exponit saluator. **Joh. xi**
ca. di. Illos dixit deos ad quos sermo
dei factus est. **Secdm hoc igit**
dicitur. L

Deus decorum dominus. Ille
qui est verus deus et dominus
decorum et sanctorum prophetarum:
et apostolorum dominus christus
Licet enim sit dominus omnium gene
raliter per creationem. tamen san
ctorum hominum dominus est speci
aliter in quantum obediunt ei sicut
fidelis seruus domino suo locutus est
in humanitate assumpta. **Vnde**
ipse dixit iohannis octauo. princi
pium quod loquor vobis. L et vocauit
terram. **Ab ortu solis usque**
ad occasum. L eius. hic secundum
hebraicam veritatem est finis pri
mi versus huius psalmi. et est sen
sus quod vocauit habitantes in ter
ra ab ortu solis usque ad occasum:
ad legem euangelicam per se et per
Apostolos quos misit in mundum
secdm quod dicit in psal. xviii. In oēs
terram exiuit sonus eorum: et in
fines orbis terre verba eorum. **Lex**
syon species decoris eius. L.

De hac enim ve
Castiodo. te Apostoli exe
untes speciem decoris eius id est hu
manitatem christi dei: que erat spe
cialiosa sine peccato annunciauerunt
in toto orbe terrarum. **Et dictum fu**
erat. **psal. secundo de syon** eribit
lex. et verbum domini de iherusalem.

Nicolaus quia doctrina
legis euangeli
ce inde deriuata est ad alias partes.
Deus manifeste veniet. **Hic** agit
de secundo aduentu christi quan
do veniet ad iudicium. qui erit val
de manifestus secdm quod dicit salua
tor. **Math. xxiii.** Sicut fulgur erit
ab oriente et pariet in occidentem
ita erit aduentus filij hominis. **vn**
de dicit. **Deus** manifeste veniet quod
christus deus in humana natura
apparebit in iudicio: in qua fuit
iudicatus coram pylato. sicut scri
ptum est in apocal. **Et** videbit eum
omnis oculus. **Deus** noster. **In**
quem nos christiani credimus. **L**
veniet. **Hic** dico. **L** manifeste et non file
bit. **Augustin** Ipse si

let mo
do. quia patitur quotidie peccato
res mala facientes. et eum non cu
rantes. **Silet** adhuc a iudicio. oc
cultus est in celo. et adhuc inter
pellat pro nobis patrem. paciēs
est super peccatores: non exercēs
iram. ipsos ad penitētiā expe
ctat. **Vnde** ipse. **psal. xli.** ait. **Tacui**
semper. filij. paci ficiis sui quasi p
turiens loquor. **Ipse** enim venies
ad iudicium loquitur quasi p
turiens in maxīma asperitate et ira:
peccatoribus dicens. **Math. xxv**
Ite maledicti in ignem e ternum.
Quomodo autem aduentus eius
erit manifestus ostendit cum sub
iungit. **Ignis** in conspectu eius
ardescet. **Hugo** **Precedet** enim
eum ignis ma
terialis qui comburet superficie terre
f. lxxij.

et aera quantum ascenderunt peccata hominum et fumus idolatrie

Jeronimus. Ignis hic dupliciter intelligitur habere virtutem. Illuminat enim et exurit. gaudeant iusti quod illuminabuntur ab eo. timeant peccatores quia exurendi sunt ab eo.

Hugo. Sic ignis purgabit quicquid purgandum inuenit in bonis inuoluet autem malos ut exuret sicut in alio psalmo dicit. Ignis ante ipsum praecedet et inflammabit in circuitu inimicos eius. **Et in circuitu eius tempestas valida.**

Cassiodorus. Tempestas que non ventis agitur nec pellentibus excitatur. Subicatio domini indicatur quoniam et improvisa veniet et disceptationem suam minima claritate raptabit. et erit valida quia omne genus hominum profuis meritis momentanea celeritate discernet. sicut dicit apostolus. In momento in ictu oculi in nouissima tuba. **Jeronimus.** Et sepabit granis malos a bonis et quasi ignis exurit: tempestas inuoluit.

Augustus. Excutiat unusquisque cor suum et videat quid ibi fidei teneat. Si credimus futurum iudicium fratres. bene uiuamus. tempus misericordie nunc est. tempus iudicii tunc erit. ad quod iudicium dominus ueniens

aduocabit celum et furem.
Glosa. Quod sic legitur. dominus ueniens de

furfur et a patre aduocabit celum et apostolos et omnes sanctos qui despectis terrenis que furfur sunt sapienter et terram et terrenos patres.

Hugo. aduocabit dicos et ut per suam sententiam discernat et diuidat populum suum. scilicet bonos a malis.

Jeronimus. et ut celestes ponantur ad dexteram. et hi scilicet peccatores ad sinistram collocentur. quibus dicitur est in iudicio. Ite maledicti in ignem eternum. et ad sanctos. Ite in vitam eternam.

Cassiodorus. Et uide quod primo aduentu suo dominus discretio uocauerat omnes ut admoniti in hoc mundo corrigere debuissent. sicut in euangelio dicit. Et exierunt in exitus uiarum. et uocauerunt quos inueniunt bonos et malos. In fine autem mundi aduocet omnes ut iustos iam discernat ab impijs: ne ulterius sic hic confusis habitationibus miscantur. Deinde ecclesia christi uerba facit ad angelos qui ministerio suo in fine seculi sanctos de universo mundo congregabunt. quibus dicit. Congregate uos angelus. Lili. scilicet christo. Sanctos eius. quoscumque fideles qui uidelicet sancti **Jeronimus.** ordinant et predicant et implent testamentum eius. scilicet nouum super uetus. hoc est super sacrificia. scilicet peccatorum **Cassiodorus.** Ordinat testamentum

tum eius qui faciunt ea que in ista
menti serie cognouerunt vt hospi
tem suscipere. elemosinam dare ca
ritati studere. hoc enim supra sacrifi
cium pecudum domino constat acceptum

Jeroni. In his enim misera
tionibus deus super
omnibus sacrificiis delectatur

Hugo. Et annuclabunt te
li. Viri spirituales
Iusticiam eius. Iqua discernet bo
nos a malis. red dens vni cui qd fm
q meruit. Quomaz deus iudex e
Si enim purus homo iudex esset:
posset falli vel corrumpi aut vinci
a sic impediretur iusticia. Sed de
est iudex qui nec falli nec corrumpi
nec superari poterit. Et quia supra
dixit propheta. Deus deorum dominus
locutus est. Consequenter declarat
quid locutus est dices. **Audi.** cor
de intelligendo. **popule meus.** Ique
elegi cui legem dedi a quo carnem
assumpsi. **Et sic loquar israel.**

Nicolaus. xps enim i p
pria persoã
predicauit filiis israel. Et si aliqñ
alijs predicauit vt samaritanis.
tamen hoc fuit ita raro qd qñ nihil
reputatur respectiue. ppter quod
Mat. xv. Nō sū missus nisi ad oues
que perierunt domus israel. Et te
stificabor tibi. **Verb et factis qd de
us tuus ego sum.** **Repetitio** ista
mentem solidat: ne semel dicta le
uia viderentur. Deus sum p omni
potenciam. tuus vero per gratiam
deitatem autem testificatus e ver
bis. **Job. i.** Ego a pater vnum su
mus. factis sepe testificatus est se

deum esse. faciēdo miracula p ipe
riū ppta ptate qd e solius deitatis

Hugo. Sed qz iudei dicere pos
sent quia deus nō es.
Ideo offerre tibi delem⁹ sacrificia
ad quod respondet. **Non in sacrifi
cijs tuis.** .i. veteris testamenti.

Nicolaus. Languam te. **Itan**
q̄ reprehensibilez
si omittantur a hoc a tēpore passio
is mee. qz vsq̄ tūc offerēda erāt ex
obediencia dei. **Lolo causta** autem
tua in cōspectu meo se semp. **Ne**
gatio que ponitur i principio hu
ius versus. .i. non: etiaz in ista clau
sula intelligitur. a est sensus. **olo**
causta tua nō sunt in cōspectu meo
semper. a de cetero non sūt mihi ac
cepta. **Et hoc mō loq̄** scriptura in
ps. precedenti. vbi dicitur. **Nō da**
bit deo placationem suā. a precium
redemptionis aie sue. sub intelligen
tur. similiter non dabit. **Non ac**
cipiam de domino tua vitulos. .i. qñ
dicat sicut sacrificia veteris legis
non sunt ampli⁹ michi accepta ra
tione obediencie. **Ita nec ratione i**
digencie. qm̄ oia aialia mea sūt.

Callio. **Glossus** doctor a p
feditissimus institui
tor iudicium p̄ emvolens a reb⁹ car
nalib⁹ amouē a ad spūalia sacrā
pducē. pecudū sacrificia iā nō dicit
exq̄ren. **Et quia iuxta litterā**
da. **Hu.** cetera plana sunt vs
qz ad illū versiculi. **Immola** deo sa
crificium laudis. iuxta sensum mo
ralem p̄t intelligi quod predictuz
e hoc modo. **Laudi.** Laure cordis a
obedi mihi tu q̄ es. **popule meus.**

quiem precioso sanguine redemi.
Tu inq̄ audi vt scias quid a te ve-
lim. La loquat ysaiah. Et tibi qui
des me videre in contemplatioe
La testificabor in consciencia tua
tibi. quia deus tuus ego sum.
Deus omnium sum per potenciam:
qua omnes creavi. a deus tuus e-
go sum per gratiam. **Vnde Apo-**
stolus. ad rom. viij. Ipse spiritus
reddit testimonium spiritui nostro.
q̄ sumus filij dei. Non in sacrifici-
is tuis ar. **Jeronymus.**
quia corde contrito delector. **Vnde**
ps. Sacrificium deo spiritus cotri-
bulatus. Olocauista autem tua.
obediencia tua a orationes tue
in quibus te totum offers tanq̄
suauitatis. **Hugo** in asp̄u
incensu meo sunt
sp̄. a michi placent. **Si** accipiam
de domo tua vitulos. neq̄ de gregi-
bus tuis hircos. Per vitulos in-
telliguntur inobedientes propter
vitulorum insolencia. Per hircos: q̄
habent exterius asperitatem in pel-
le signantur ipocrite. Quasi ergo
dicat de congregatione a de conuen-
tibus vestris non sunt michi acce-
pti inobedientes ipocrite. **Quoni-**
am mee sunt omnes fere sibi. **Quoni-**
am omnes fideles qui in istius se-
culi nemoribus versantur. **Li**umeta
in montibus. a pastores qui por-
tant onera subditorum in prelaturis
a boues. a omnes penitentes
qui arant terram corporis sui per
penitentiam. **Vel** boues doctores
sunt: qui triturant sacram scriptu-

ram. **Cognouit** omnia volatilia
celi. a omnes contemplatiuos. q̄
rum conuersatio est in celis vt di-
citur ad philipp. in. **Let** pulcritudo
agri mecum est. **Per** pulcritudi-
nem agri significatur honesta vi-
ta laicorum qui sunt colendi vt a-
gri diligencia a predicatione pre-
latorum a doctorum. **Vnde in can-**
ticis vij. Egrediamur in agrum. co-
moremur in vultis. **Egrediamur**
ad predicandum. a comoremur
ad confessiones audiendum.

Si esuriere non dicam tibi.
Jeronymus. Esuriere dei
est in esis cor-
ruptibilibus. sed vt faciat q̄s vo-
luntate eius. **Ip̄e** enim sic q̄ sunt tei.
quoz bona conuersatione ip̄e esurit
meus est ei orbis terre. a sancta
ecc̄a p̄ orbem terraz diffusa. **a** pleni-
tudo eius. **Iōes** eius incolae ascribu-
tur noi meo q̄ xp̄iani dicuntur sed
q̄ non omnes elegit subiungitur

Hugo. **Quod** manducabo
carnes taurorum. a nu-
quid delectabor in maceracione sup-
torum. **aut** sanguinem hircorum pota-
bo. **Per** hircum ipocrita signatur
Sanguis hirci frangit adamantem
a lingua ipocrite viz ostentem per-
turbat a frangit. ostentem igit a
simulationes ipocritarum dñs rep-
bat q̄b? nec pascat. nec delectatur.

Cassi. **Postq̄** dñs exp̄ssit q̄
respuit. **inter** declarat
q̄ ipse poscit. **Nicolaus** vñ amo-
to sacrificio veteris legis q̄ fiebat
de pecoribus. hortat nos ad sacri-
ficiu noue legis q̄ tradidit nobis

de suo proprio corpore facientem secundum
quod dicitur **Lu. xxij.** Cum dixisset.

Hoc est corpus meum quod pro
vobis tradere statim subdidit. **Hoc fa-**
cite in mea memoria. vñ dicit **Im-**
mola deo sacrificium laudis. et sacri-
ficiū eucharistie quod immolatur cum
laudibus. **Cassiodorus.** Ille perfectio di-
uinis. **Cassiodorus.** gne offert hoc
sacrificium qui a terrenis vicibus est
segregatus et moritur seculo ut si
at hostia acceptabilis christo

Jeronimus. Hoc est sacri-
ficiū cuius a captabi-
le hoc est holocaustum pingue ut
laudet deus ab homine quez cre-
auit quem redemit cui a regno ce-
leste promittit. La redde altissimo

que pro
Nicolaus. in filii i
baptismo renunciano dyabolo a
omnibus eius operibus. a hō qm
tum ab omnes catholicos. Et que
promissisti in susceptione sacri ordi-
nis. vel in professione religionis.
a hoc quantum ad clericos a reli-
giosos. Vel que promissisti in ordi-
ne matrimonij a hoc quantum ad
coniugatos. Tu ergo cuiuscunqz
status existis si non reddis quod
vouisti digne nō accipis hō sacra-
mentū

Cassiodorus. Postquod
sacrificiū placaretur. nunc oblatio-
nis ipsius premiū pollicetur dicit
Et inuoca me. Hoc precepit
ne quis spem haberet in terreno so-
lacio ubi caduca sunt vniuersa a
plus infirma solacia. a addit **In**
die tribulationis. **Nicolaus**

us. id est temptationis. a
Leruan te. sicut dicit **Apostolus.**
prima ad corinthios. deamo. Fidelis
deus qui non patietur vos temptari
ultra id quod potestis. sed faciet
cum temptatione auxiliū ut pos-
sitis sustinere. a honorificab me.
id est magnum auxiliatorem me
pronuncies a sic eris michi causa
honoris. dando alijs exemplum:
ut in eho **Cassiodorus**

De quia superius dixerat dominus
Immola deo sacrificium laudis.
nunc prauos a laude sua excludit.
ne lingua eorum presumat deo
laudes canere. quibus turpis con-
scientia poterat obuiare. vñ dicit

Peccatori autem dixit deus que
Hugo tu enarras iusticias
meas. que sunt de p-
mijis bonorum. a de penis maloz

Cassiodorus. Hoc est
peccatoribus intelligendum. qui
corde indurati sunt. a a scelerum su-
orum prauitate non desinunt. Ce-
terum conuersis a penitentibus
laudes non interdicat diuina demer-
cia. Sequitur. **Et assumis.** in di-
gna presumptione. **Testamentū**
meum. **Itam nouum quod vetus.** **Pro-**
os tuum. **Hoc interdicte pecca-**
tori ne per os sceleratum atqz blas-
phemum sancta a veneranda ver-
ba posse progredi videantur. In-
cipit enumeratio eorum quibus
dei verbum interdictū esse cogno-
scitur. **Vnde dicit.** **Tu vero odi-**
sti disciplinam. **Obijt disciplinam**

qui ad correptiones iustas iniqua
presumptione remurmurat.

Jeronimus. La proiec-
ti meos retrorsum; quia que predica-
bas in ecclesia non custodiebas in
vita.

Nicolaus. Deinde
particulari exprimit vicia peccatorum
dicens. **Q**uod videbas furem curre-
bas cum eo; videlicet in furto eius
participando. vel exemplo illius
aliud furtum committendo. aut se-
quendo concupiscentiam oculorum
tuorum. La cum adulteris portio-
nem tuam ponebas. Quando ei vel
in adulteris laudibus vel in conse-
taneis voluptatibus es adiunctus.

Cassiodorus. Quia si quis de-
bet peccatis aut
consiliando: aut laudando ammi-
nicula prebet adultero. quibus vo-
ta sua perficiat. habere ibi sine
dubio dimoscitur porcionem. Nam
si sui facultas superpetit et a malo non
reuocat excedentem. Ipse quoque p-
ticeps probatur erroris. quia debe-
mus hanc conscientiam caritati ut
neque nos neque alios perire patia-
mur. Nec littera ita debet accipi:
ut in his peccatis prehabitis omnia
crimina retulisse videatur.

Jeroni. Quibus cum tu pecca-
tionem tuam quam cum deo et
angelis habere debueras poneres
illam in **Cassiodorus.** postquam
in inferno. **Cassiodorus.** de fur-
to atque adulterio arguit peccato-
res. nunc etiam de conscientie pra-

uitate et lingue dolositate accusa-
tur cum dicit. **O**s tuum. id est co-
gitatio cordis tui. Abundauit ma-
licia. Tunc enim malicia cordis
abundat quando in istius seculi dele-
tationibus mens humana pro-
greditur et per diuersa genera pec-
catorum iniqua voluntate grassa-
tur. et lingua tua continnabat do-
los. id est componebat.

Jeronimus. Hoc multis
modis intel-
ligi debet. nam qui falsum laudat
dolum facit. et qui consilia maligna
prestitit: in eadem iniquitate ver-
satur. Et qui male agendo bene lo-
quitur: in hac prauitate deducitur.
Et quicquid postremo verum aut sim-
plex non fuerit dolosis moribus
applicatur. Aptissime autem positum
est. **C**ocinnabat. quia decipien-
cium mos est sic falsa componere. ut in ali-
quo lepore verborum audientium auri-
bus blandiantur. sicut in. **liiij. ps.**
est dictum. Mollis fuit sermo eius
super oleum. et ipsi sunt iacula.

Hugo. Consequenter rebargu-
it peccatorem quod ipse
fratri falsum crimen dicens. **S**edens
cum studio nocendi. aduersus fra-
trem tuum lo-
quebaris. **Rico.** a. et accusando in
iudicio vel calumniose ipsum ob-
iurgando. La aduersus filium matris
tue. La aduersus proximum tuum.

Cassi. qui est filius matris tue
vix ecclesie catholice. que
tibi per regnum celorum partem
fem caritate
diunctus est. ponebas scandalum.
prebendo ei occasionem ruine ex verbis

tuis malis **Jeronimus**.
a factis.

Hec fecisti a tacui. Quia exami-
nanda ea futuro iudicio reseruauit

Nicola⁹. Deus enim mala
nostra non statim
punit sed frequenter differt scdm
ordinem sapientie sue. Et ideo vide-
tur malis q̄ nō debeat alias puni-
re. **Ite**o subditur. **Existimasti**.
o tu. Inique q̄ ero tibi similis. Vt
q̄ non displiceant michi peccata
tua. eo q̄ non statim punio ipsa.
sed expecto tempus debitum. **Ite**o
subditur. **Larguam** te. **Salte** in mor-
te. **Jeronim**⁹. Vel in iudi-
cio futuro:

cum in sinistra parte sedis mee fu-
eris collocatus. **La** statuam. **Tunc**
peccata tua. **Contra** faciem tuam.

Hugo. quia peccata tua te
accusabūt p̄ remor-
sum consciencie: quasi quedam p̄-
sone stantes
Contra te.

De hanc autem sententiam: futu-
ri iudicij cognoscimus qualitatez
quia omnis peccator ante se vide-
bit stare quod se putabat obliu-
is beneficio p̄terisse. horror im-
mensus formido inestimabilis il-
la. homines videre per quos se no-
runt ad eterna supplicia p̄uenire

Vnde **Iere.** ij. ait. **Arguet** te mali-
tia tua. **Hugo** p̄pter quod p̄-
pheta monet

penitentes vel peccatores vt cōuer-
tantur dicens. **Intelligite**. **Id** est
in corde reuoluite. **Hec**. **videlicet** su-
pra dicta quib⁹ dñs reprobet a q̄d

requirat. **Lq̄** obliuiscimi deunt.

Calliodo. **qui** contemni-
tis imqua p̄fū-
ptione precepta ipsius. **Une** quan-
do. **ne** aliquando **L**rapiat. **Id** est
rapi vos

Nicola⁹. **de** p̄ni-
permittat. **vita**
ad mortem vel ad iudicium. **q̄** nō
sit qui eripiat. **quia** i inferno nul-
la est re

Calliodo. **q̄** do-
temptio. **minus**
ad vindictam trahit. non est qui
liberare possit. **Ad** idum quippe cū
a ipse auctor criminū eterna cruci-
atione damnetur. **S**acrificium
laudis honorificabit me. **non**
quale scelerati canunt. sed quale
pura mens consueuit offere. **Ipm**
em̄ sacrificium laudis honorat do-
minū. quod puritate fidei: a adio-
nū probitate fuerit imolatum.

Jeronimus. **de** omni bo-
no q̄d sancti
faciunt deus honoratur. **Vnde** dicit
sanctus paulus. quodcūq; facitis
in verbo aut in opere. omnia i glo-
riam dei facite. vt scdm euangeliū
videant opera vestra bona a glori-
ficent patrem v̄m qui in celis est

August. **Ab** hoc sacrificio
excluduntur q̄ ma-
le viuūt: a tene dicunt. quia qui
male viuendo offendunt deum nō
laudent. **Sequitur.** **Let** illic iter.

Jeronimus. **Christi** iter
per opera s̄a
doz ē. **Im** q̄ o n̄dā illi salutare dei.

Hugo. **ipsum** illi: qui prece-
pto dei patris saluauit mundum.

Cassio Vel illic hoc est in sa-
crificio laudis est iter
hoc est beatissima psalmodia que
ducit ad dominum christum **Glosa**
Seita que ducit ad celi terreque cre-
atorem. Verum istud iter non pe-
ditur sed sanctis mentibus abu-
latur. Quod si puro corde gradia-
mur nos ducit ad christum fitque
nobis illa scala **Jacob**. que ascen-
dentes perducit ad celos

Augustin In princip
o huius ps
quantum nobis valeat sermo di-
ad correptionem vite nostre: et ad
speranda premia eiusque penas me-
tuendas vnus quisque in se metiat.
et conscientiam suam ante oculos
eius sine dolo ponat. nec sibi blan-
diatur in tanto periculo. quoniam
ipse dominus deus noster nulli bla-
nditur. et si consolatur nos promit-
tendo bona sua et confirmando spes
nostram. male viuentibus tamen
et contemnentibus verbum suum
omnino non parcat. Interrogat se
vnusquisque dum tempus est et vbi
sit videat. et aut perseueret in bo-
no aut mutetur a malo. Sic enim
dicit in hoc psalmo. non quicum-
que homo: aut non quicumque ange-
lus sed deus deorum dominus locutus est.

Collector In quo psal. hor-
ribili premoniti-
one nostris incutitur mentibus il-
la extremi iudicii dies metuenda
de qua sophonias propheta primo
dicit. Dies illa dies ire. dies tribu-
lationis et angustie. dies calamita-
tis et miserie. dies tenebrarum

et caliginis. dies nebulae et turbis.
dies tenebrae et clangoris. In qua vni-
uersorum actus durissima exami-
nabuntur discussione. Quapropter
preueniamus faciem nostri iudi-
cis. in compunctione cordis fletu
lacrimarum: prius quam ab hac vita
rapiamur ad iudicium. dum adhuc
nobis tempora restant penitendis
quatinus ab hac terrestri domo
nostra educati. placatum inuenia-
mus dominum: ac redemptorem
nostrum ihesum. cui cum patre et
spiritu sancto est honor et gloria
in secula seculorum Amen.

Psalmus I.

Miserere mei deus secundum

magnam misericordiam tuam.
Titulus. Psalmus dauid: cum
venit ad eum nathan propheta:
quando intrauit ad bethsabee.

Nicolaus. Sciendum quod
hoc non fuit
immediate post adulterium quod
commisit dauid cum bethsabee.
sed quando post mortem vrie da-
uid accepit ipsam in uxorem. tunc
venit nathan ad arguendum da-
uid de peccato adulterij: ut habe-
tur secundi regum duodecimo

Crisostomus. super e
psalmum. nathan igitur propheta
veniens arguere dauid de peccato suo
non dixit o iniquus. o immunde. o adulter

o homicida. sed sententiam qua sanaret vulnus peccati ad tempus abscondit sub umbra parabole dicens. Duo inquit viri erant in ciuitate vna. vnus diues et alius pauper diues habebat centum oues. pauper solam ouiculam. Diues pauperi vicino abstulit solam suam ouiculam. Iudicante igitur dauid. quod diues qui hoc fecerat dignus esset morte respondit Nathan. sic tu fecisti. qui cum multas vixores et comitibus haberes. vnam quam habebat vixas rapuisti. Dauid ergo velocius rediens ad conscientiam dixit Peccaui domino. Statimque propheta adiecit. Dominus transtulit peccatum tuum. Non morieris. Nec dico ut audiant peccatores. et qui in multis delictis sunt non desperent. medicinam domini tantum feliciter penitent. Attendat quod bonitas et indulgentia demississimi dei sine mora secuta est post confessionem fidelissimi famuli eius. Unde alter propheta. Dic tu prior iniquitates tuas ut iustificeris.

Cassiodorus latronis inuitat repentina confessio. Petri lacrimas subito gaudemus fuisse respectas. Blanditur nobis momentanea humilitas publicae. Dauid autem dum sua peccata prolixius mititur detergere. dedit exemplum unde se generalitas possit absolueret. **Crisostomus.** Considerate ergo diligentius siue iusti siue peccatores. vtrique enim parti utilis est iste psalmus. peccatorum autem ne

semetipsum despiciat aut propter magnitudinem peccatorum suorum de demencia desperet. Iusto autem ne in prosperitate aut aliqua pacis securitate consistens per negligentiam aut desidiam obtorpescat. quis enim de se possit confidere: quando prophetam audiuerit in tantis peccatis lapsum. de quo ipse deus tale protulerat testimonium. Inueni dauid filium yesse vitum secundum cor meum. Iste inquam vir qui testas superauit: qui Goliath interfecit leonem suffocauit. qui vesum constrangulauit. ut habetur primi Regum. xvij. Qui in regali culmine vitam monachi imitabatur. Dicebatque. Non margaritis ornabo leonem meum. sed lacrimis per singulas noctes lauabo stratum meum. In die procurabat palacium. et nocte deo vacabat. ut si forte in die aliquis contraxisset peccati. per noctes lacrimis expiaret. et tanquam in portu quietus degens familiaris colloqueretur deo. Iste autem talis ac tantus vir: spiritui sancti gratiam habens in iuuenili etate senior qui usque ad ethera celi peruenit. ut desuper mereretur laudari post victoriam bellorum. post sobrietatem post castitatem. post modestiam: cum obtinisset regnum gentesque subiugasset. et pacem vniuersa teneret. tunc negligentior et segnior factus est. ut addiscat quantum bonum sit tribulatio: quam tanquam virtutum omnium mater est. Interea dum haec securitas esset: contigit ut ambulans in meridie in

solatio domus regie curioso oculo
videret mulierem ex aduerso se la
uantem a concupisceret eam. **Er**
mulier pulchra valde. sed pulchritu
do non est in culpa. quia pulchritu
do est dei donum. **Sed** quid est spe
ciosa mulier. sepulcrum dealbatu
misi fuerit sobria casta a pudica.
pulchritudo est sine hys virtutibus
patens precipitium. venenum insi
pientibus compositum. Decus ei
marcescit corporis infirmitate. a
pulchritudo egritudine tabescit. **Ani**
me autem pulchritudo immortalis
est a eterna. **Videns** itaq; dauid
mulierem militis speciosam sagit
ta libidinis tactus est corde per fe
nestras oculorum. **Audiant** curi
osi qui pulchritudines considerant
alienas in spectaculis theatralib;
a ad excusandas excusationes in
peccatis dicunt **Spectamus** quide
sed nihil nocemur. dauid tantus
ac talis lefus est a tu. te putas no
posse ledi. **Ille** lefus est qui tanta
habebat spiritus gratiam. a tibi
quomodo rotero credere sine vul
nere euasisti. a ille quidem non
vidit meretricem nisi de solatio do
mus sue. **Tu** autem in teatro vbi
a locus condemnat animam sapie
ntem. **Ibi** enim non solum vides
res infauitas. sed etiam audis spur
culoquia et ex ipso ingressu meretri
cis habituq; molliris vbi audi
tu et cantu dyabolico leduntur
aures. a vndiq; percutitur mens
tua. a cum tante sint corruptele
tantaq; precipicia quomodo pessuz
tibi credere q; a talibus testis vul

neratus non sis. **Nunquid** lapi
deus es aut ferreus es. a non arde
bis. pone lucernam in fenem si po
tes dicere. quoniam non exurit
fenem. quod autem fenem est
hoc est no **Augusti**. **Atten**
stra naturam **Augusti**. **reba** e
est ergo infirmitas carnis a recor
danda sunt verba apostoli dicen
tis. **Non** regnet peccatum in vno
mortali corpore. **Non** dixit non sit.
sed non regnet. **Inest** peccatum cu
delectaris. regnat si consense ris.
sed responde. fortiter me teneo.
nunquid tu fortior q; dauid. s.

Castiodo. **O** peccata in re
bus letissimis
plus cauenda. dauid in sauis p
secutione numerosas virtutes ex
ercuit qui positus in regni securita
te deliquit. quo facto docemur feli
citatem mundi istius non oportere
perquiri. quando magis in affli
ctione proficitur a in prosperitati
bus plerunq; peccatur. dauid ita
q; exemplar peccatoris vel penite
ntium non excusans peccatum suu
sed ipsum publice confitens mise
ricordiaz domini humiliter implo
rat dicens

Miserere mei deus]

Hugo. quia miser factus
sum per peccatum
quia vt habetur in prouerb. xiiii.
Miseros facit homines peccatu;
et quia magna est miseria mea.
miserere mei.] sedm magnam mi
sericordi] **Jeronim** est mi
am tua] .no 1

miseri cordia dei hie i presenti hoc
est quia homo cum non esset: ex ni
chilo creauit illum deus vt esset. a
regit ac gubernat. Maior miseri
cordia est quando ipsum hominem
quem creauit a recreauit a in futu
ro remu
nerat. **Castiodorus**

Quis enarrare sufficiat quanta dei
sit misericordia vt mundi creatore
de celo deposuerit a terreno corpore
induerit conditorē. eum qui i eter
nitate patri manet equalis. mor
talitate coequauerit a nobis. for
mam serui domino mundi impo
sit vt ipse panis esuriret. a fons vite
sitiret. virtus infirmaretur. omni
potens vita moreretur. Que deniq;
maior misericordia q̄ propter nos
creari creatorem. seruū dō minato
rem. vni redemptorem. humiliari
exaltatorem. occidi vni creatorē.
Nec eāt illa magna misericordia
domini quā sand⁹ vir explicare n̄
poterat sed facile se per eam crede
bat ab solui per quam humanū
genus iam tunc cognoscebat pos
se liberari. Sequitur. **Et** scdm mul
titudinem miserationum tuarū.]

Glosa deus misericors est
tor in esse
au. **Nicola** Implo
rañ

onum multitudinem ostendit sue
culpe multiplici tatem dicens

Iero. Cōfugio ad misera cōes
tuas a grauib⁹ vulneri
b⁹ tūicā remissionis ifundas vn
de subdit. **dele iniqui**
tatem meā.] **Casti.**

Peccatur ergo in omnib⁹ delictis
suis pietatis multitudinem vt dila
meretur euadere que diuersis tē
poribus se memineit perpetrasse
Prudentissime autē delicti nullū
volebat remanere vestigiū quia
ille solus in libro vite cōscribitur
cuius omnia peccata delent. Chri
sost. super eundem psalmum. S;
dyabolus penitentis fiduciam in
tanta miserationum dñi multitu
dine fixam obscurare nitens. hu
iusmodi suggestiōibus eum pul
sat dicens. Omnes iuuentutem tu
am oēm vitam tuam pdidisti. au
te eras in teatro cum amicis. in
chorea cum sodalibus. in lupana
ri cum meretricibus. Deinde rapu
isti. auaricie studuisti. periurasti
blasphemasti. Quid tibi iam spes
salutis est. peristi. fruerere ergo iaz
vl presētis vite voluptatibus. du
cito cor tuum i leticia. Nec dyabo
li verba sūt. ista inimici consilia.
Sed mea verba sunt contraria. si
lapsus es poteris surgē. peristi po
teris saluari. fornicatus es si pote
ris te cōtinere. ad spectacula prue
bas. sed poteris reuocare pedem.
vbi q̄a in vtraq; pte liberū habes
arbitrium. tantum vel parua inci
piat esse conuersio tua. paululu
z penitere. redi ad conscientia; tuā.
et funde lacrimas. cōsidera temet
ipsum. propone ante oculos tuos
iudicij diem. a paradisi delicias q̄
preparantur sanctis. Peccasti pe
nitere et confitete dum adhuc vi
uis et in ipso lectulo positus ecia
si dici potest exanimans. penitere

etiam de hoc mundo exiens ! ut de
hac compede libereris . non impe
ditur temporis angustia misericor
dia domini . **Q**uomodo inquit et
qualiter . mille criminibus obnox
ius non possum in nouissimo die pe
nitere . **P**otes et valde carissime .
In exitu tuo deum cogita . testamē
tum relinque pauperibus . tu illic
vadis et opera tua maneat . **N**o
lo mihi dicas **V**nde nosse potero si
qualem cumq; veniam habeo ubi
misericordia dei imploratur . **Q**ue
stio non expentur . **M**isericordia
dei inestimabilis sine fine est que
comprehendi non potest superas
omnem sensum . **Q**uid enim est pec
catum ad domini misericordiam .
Tela aranee que vento flante nus
quam comparat . **N**ec dico non ut ne
gligentiores vos faciam nisi si ut ad
fidem vos salutaris expectationis
abducam **S**equitur . **A**mplius .

hugo id est multum **T**ransla
tio enim romana h; ut
que quaq; id est a pena et culpa
laua me ab iniquitate mea . quaz
commisi in proximum . et a pecca
to meo munda me . quod in me ipso
contraxi per voluptatem carnis
mee . **J**eronimus . **A**ch

Tu potes mihi plus remittere quam
ego te intelligam rogare . **C**onse
quenter penitens inducit persuasi
onem ad impetrandam dictam re
missionem dicens **Q**uoniam in
iniquitatem meam ego cognosco .

Cassiodorus **I**lli pro
bantur

cognoscere peccata sua qui ea vide
tur propria execratione damnare
Perfecta enim penitentia est futu
ra cauere . et preterita lugere .

Hugo **E**t quia ex cognitione
iniquitatis mee puni
or . **I**terum **L** peccatum meum con
tra me est semper . in conscientia
remor
dente . **C**assiodorus .

Iuste ergo petebat absolui qui iam
hic formam illam visus est sibi fe
cisse futuri iudicii . **D**ic ergo qua
si iam in futuro iudicio constitutus
delictorum suorum aspectus terte
rimos per **C**hrisostomus

Si ergo tu memor sis peccati tui
deus non erit memor **V**nde ipse ait
Ego sicut inquit dominus qui deleo
iniquitates tuas . **T**u vero memor
esto earum . **V**t quis ego memor
sum . et ut gratior inquit sit miseri
cordia mea . ut sentias et cognoscas
quid tibi concesserim **S**ancti enim
virtutes suas non meminerunt
sed peccatorum suorum memori
am in publicum reuocabant . **T**u
ergo totum si quod operaris abs
condite et peccatum tuum confitere
quia peccare non erubuiti . nec eru
bescas confiteri . habeto codice; con
scientiam tuam . et scribe peccata
quotidiana . **E**t quia per diem te
occupat iniunctum tibi negocium
confabulatio amicorum . domesti
corum necessitas filiorum cura . et
uxoris sollicitudo et malicie timor
et mille cause circūde derunt te **I**terum
circo cum in lecturam tuam venis

ris ut sopori membra concedas et nemo tibi molestus est. nemo te pulsatur: antequam veniat tibi somnus. **A**peri codicem conscientiam tuam remittere peccata tua. **S**i quid in verbo in facto in cogitatione peccasti. **H**oc enim dicit in quarto psalmo. **Q**ue dicitis in cordibus vestris et in cubilibus vestris compungi mini. **D**icite anime tue in corde tuo **U**bi et quomodo o anima expendimus diem. **Q**uid boni fecimus aut quid mali operati sumus. **S**i quid boni fecisti: gratias age deo. **S**i vero quid mali: de cetero non facias. et remittere peccatorum tuorum. effunde lacrimas et poteris in ledulo tuo ea delere. **P**ropone tibi timorem gehenne. iudicium terribile facito tibi metipsum. et prepara ad confessionem cogitatum tuum ut non in futuro die peccata tua recordentur. **S**i sic contra te peccatum tuum est semper: certe remanet consequere.

Nicolaus **T**ibi soli peccavi. **I**scariot tanquam iudici a punire potenti. **P**eccaverat enim contra **V**riam occasione adulterij et homicidij: tamen quia erat rex non habebat iudicem superiorem qui posset eum punire nisi deum. **V**nde beatus **I**sidorus in libro de summo bono ait. **F**acta subditorum iudicantur a nobis: nostra autem de iudice.

Hugo **[**et malum] commissum in proximum **[**coram te feci. **I**d est te presente a vidente qui ubique es et omnia nosti. **C**assiodorus. **A**rgu

it igitur temeritatem suam qui non expavit tanto iudice presente peccata.

Hugo **E**t quomodo coram te peccavi: oro ut mundaes me. **[**ut iustificeris. **I**d est ut iustus et verax inveniaris **[**in sermonibus tuis. **]** quibus promissisti veniam peccatoribus penitentibus dicens **E**zechielis. **xviii.** Quacumque hora in genuerit peccator: omnium iniquitatum eius non recordabor amplius. **[**et vincas. **I**d est superes omnes alios in iustitia. **]** cum iudicaris. **I**d est cum mihi et alijs in iudicio compararis. **V**nde **J**ob. **xxv.** **P**anquid iustificari potest homo comparatus deo. **V**el penitens confitetur christo homini peccatum suum dicens. **T**ibi soli peccavi. **]** qui solus sine peccato es. **I**dem tu solus vere potes arguere et punire peccata.

Glof **I**lle est iustus reprehensor qui non habet in se quod reprehendatur. **E**t malum coram te feci. **]** que non ullum latet se cretum.

Jeronimus **[**ut iustificeris in sermonibus tuis. **]** **I**ustificatus es domine **J**esu in sermonibus cum ductus pro populi peccatis ad mortem non est inven tus dolus in ore tuo. **E**t vincas cum iudicaris. **]** **V**isti iudicatus cum in te nihil dignum morte princeps tenebrarum invenit. **V**icit christus dyabolum. **v**icit et mortem. **V**nde **O**see **13.** dicit **P**ro mors tua o mors.

Consequenter penitens allegat peccatum suum remissibile ex humana fragilitate dicens. **E**cce

s. ij.

enī in iniquitatib⁹ concept⁹ sū]

Nicolaus. quia homo ab
nalem generationem in unione a
nime ad corpus contrahit origina
le peccatum quod est ad peccata a
ctualia in dmatium ratione fomi
tis remanentis. etiam in illis qui
mundati sunt ab originali pecca
to in quantum est culpa. **Thomas**
in compendio Nam culpa origina
lis peccati in baptismo quantum
ad reatum damnationis purgata
adhuc remanet fomes a pro mitas
peccandi quantum ad fomitem co
cupiscentie cum qua nos oportet
quod diu uiuimus **Collector.**
pugnare.

Unde Apostolus ad Romanos viij
ait. Scio quia non habitat in me
hoc est in carne mea. bonum. Et in
fra. **Video** etiam legem id est natu
ram pronam ad peccatum. in me
bris meis repugnantem legi id e
rationi me **Gregorius.**
tis mee.

xi. moralium. Omne est quod homo ple
runt temptatur nolens: et immu
da quedam in mente patitur quous
ex iudicio rationis reuertetur. quia
conceptus de immundicia ad mu
diciam tendit. hoc conatur vincere
quod est. Quisquis autem occulte
temptationis motus atque immu
diciam cogitationis euerit: nequa
quod sibi ad suam mundiciam tribu
at. quia de immundo conceptus se
mine: mundum nullus facere po
test nisi qui mundus per seipsum
solus est **Dugo** Et licet non sit

nisi unum originale peccatum. ta
men dicit in iniquitatibus conce
ptus sum. vel propter pluralita
tem sequele scilicet miserie vel pe
ne. **Vel** propter pluralitate nomi
num originalis peccati. habet ei
xx. nomina ut colligi potest in glo
sa ad Romanos quarto et quinto
capitulo **L** et in peccatis meis con
cepit me mater mea. id est in con
cupiscentis libidinis. que pecca
tum esset. nisi per bonum coniugij
excusaretur.

Augustinus.

Nemo nascitur nisi trahens pena
mortis a meritum pene id est pec
catum originale ex adam. dicitur
in alio loco propheta. **Nemo** mun
dus in conspectu tuo: nec infans
vnius diei super terram. **Non** igit
in iniquitate concipiunt homines
et in peccatis a matribus aluntur
quia peccatum est miscel coniugi
bus. sed quia illud quod fit: utique
fit de carne penali **Pena** enim car
nis mors est **Unde** Apostolus ait.
Corpus quidem mortuum est pro
pter peccatum. **Opus** hoc castum
in coniuge non habet culpam. sed
origo peccati trahit secum debita
penam **Erat** enim dominus mor
talis sed non de peccato suscepit pe
nam nostram. sed soluit culpam no
stram. **Merito** ergo in Adam om
nes moriuntur. in christo autem
omnes uiuifi
cabuntur.

Calliodor.

Sicut enim in predicto versu com
mune delictum approbavit: quia
nemo a peccatis redderetur excep

tus Sic iterum per suam confessio-
nez sibi supplicat subueniri quomi-
am in confitendo peccatum verita-
tem asserit.

Hugo ecce enim
dicens **Hugo** veritatem di-
lexisti. id est in confitente. seipsum
accusante. quia si ipse accusat: tu ex-
cusas. ignoscis confitenti seipsum
tamen pu

Callio Non enim
nienta. **Callio** delectatur
deus penis nostris sed confessione
querit erroris sicut scriptum est Ro-
lo mortem peccatoris sed magis ut
conuertatur et viuat. In certa et oc-
culto sapientie tue manifestasti mi-

hi **August.** Que incerta et q̄
oculta sunt. q̄
videlicet deus ignoscit talibus ma-
gnis peccatoribus: nihil tamen incer-
tum tamq̄ occultum. Ad hoc incer-
tum nimium penitentiam egerunt

Postquam enim **Jonas** propheta sen-
tentiauerat dicens. Adhuc quadra-
ginta dies et nimium subuertet. Ipsi
nimium predicauerunt ieiunium et
vestiti sunt sacco atq̄ penitentiaz
agentes dixerunt. Quis scit si con-
uertatur et ignoscat deus et reuer-
tat a furore ire sue et non peribimus.

Incertum erat cui dicitur. quis no-
uit. de incerto penitentiam egerunt
certam misericordiam meruerunt
Hoc incertum et occultum patefecit
deus seruo tuo dauid quia cui
ipse **Nathan** propheta ipse argu-
enti respondisset. Peccaui. statim au-
diuit a propheta. id est a spiritu dei qui
erat in propheta. Dimissum est tibi
peccatum.

Nicola. Unde da-
tuam **Nicola.** iud conse-

quenter cum fiducia petit gratie
restitutionem. Et primo petit gra-
tiam iustificantem dicens. **Asper-**
ges me domine. id est aspergas.
Debrei non habent optatum mo-
dum sed pro eorum futuro in-
dicatum. **Lyso** et mundator. **Lo-**
quitur de mundatione spirituali p-
modum emundationis corporalis
quia emundatio leprosi et contami-
nati ex tactu morticini fiebat. Cui
psop ut habetur in leuitico. Et in
hoc confitetur dauid se incurrisse
leptam et mortem spiritualem. **La-**
uabis me. et laues me aqua gra-
tie tue. de qua dicitur **Ezechielis**
xxxv. Effundam super vos aquam
mundam et mundabimini ab om-
nibus iniquamentis vestris. **Et**
super niuem dealbabor. quia deal-
batio spiritualis maior est corpora-
li et melior quanto spiritualia cor-
poralibus.

Hug. Aliter. **Iso** p-
preferunt **Hug.** est herba par-
uissima petris locis radicis ad-
herens. tumorem pulmonis sanans
unde signum humilitatis. que in chri-
sto petra radicata. et tumorem su-
perbie sanat. **Dicit** **g.** **Asperges**
me domine iso. id est penitentia
humili et mundator. a peccatis
per contritionem. **La**uabis me in
fonte lacrimarum per confessionem
Et super niuem dealbabor. per sa-
tisfactionem. **Et** tene dicit super ni-
uem dealbabor. quia candor iusti-
ficate anime omnem superat can-
dorem visibilis creature. **uditus**
meo dabis gau-
et leticiam.

Jeron. Cum
iacens
s. m.

in infirmitate peccati audire me uero homo dimissa sunt tibi peccata tua **Cassi.** Gaudium pertinet ad absolucōem. leticia ad perpetua premia possidenda. Hoc est autem audire gaudium a leticia; quod promittit absolutis Venite benedicti patris mei percipite regnum quod uobis paratum est ab origine mundi. Et audita hac voce exultabunt ossa humiliata. Id est virtutis que fuerant prius peccatis humiliata. **U**xultabunt ossa hu. **Nico.** id est tanta erit humiliata exultatio in mente mea quod redundabit ad corpus meum in terra humiliatum. quod ex penitentia dauid iacuit in terram habet. ij. Regum. xij. **A**uerte faciem tuam a peccatis meis. ut non respicias amplius ea ad puniendum. **L**et omnes iniquitates meas dele. **S**i autem delent **Cassi.** quia omne scriptura peccatum nostrum quasi quibusdam tabulis scribitur cum in diuina noticia continetur. **S**alutari autem compendio quequid accusari poterat remitti sibi subynare. **Nico.** Et quia misericordia postulabat. hoc non potest fieri sine gratia iustificante. **I**deo repetit petitionem suam iam positam de iustificatione per gratiam dicens. **O** mundum crea in me deus. Et dicit crea quod gratia iustificans a deo in anima. **Hu.** Petit natura creatur. **Hu.** raliū est institutione; quod per peccatum vulneratus fuit in naturalibus. a spoliatus in gratuitis unde consequenter petit insti-

tutionem gratia **Nico.** Let spiritus dicens. **Nico.** tunc reditum. id est recte tendentem in deum. **L**innoua in uisceribus meis. Hoc est in corde meo quod fit per gratie restitutionem. **Aug.** quando se hominem. **Aug.** primum facit ad terrenas concupiscentias: inuatur cor quodammodo. cum autem erigit ad superna: redit fit cor eius ut bonus sit. **Hu.** De reedificatio illi deus. **Hu.** ne spiritus dicit. **Aug.** Spiritus rectus est qui fit ut anima in ueritate que non da deuiare atque errare non possit. unde in ymno spiritus sancti dicitur. **D**uctore sic te preuios uitemus omnino. **U**eritias me a facie tua **Cassi.** Proferuntur a facie que ebat enim ab illius facie sanitatem mentis a lumen sapientie uenire. a crederet se inimico tradi si uultu domini iudicaretur expelli. **L**a spiritum sanctum. **Hu.** id est spiritum tuum. **Hu.** tunc prophetie uel donum spiritus sancti quo peccatum meum cognosco: confiteor: a peniteo. **L**ne auferas a me. **P**er hoc petit perseuerantiam: a presentia spiritus sancti continuam. **E**de mihi. **Aug.** **L**leticiam salutari penitenti. **Aug.** uis tui. **U**tiq; cuncti tui quam peccando amiseram. **H**ebraica littera habet. leticia; **J**e su tui. **Q**uis enim sine illo sanari potuit. quia et antequam de Maria nasceretur in principio erat uerbum. **E**t ita sanctis patribus dispensatio suscepte carnis futura creditur:

fiat a nobis facta creditur. tempo
rariata sunt. **HUG** Let spiri
non fides.

HUG tu princi
pali. **Lid** est gratia spiritus sancti. **L**
confirma me. **U**t de cetero in pecca
tum non cadam. **E**t cum ignouelis
mihi peccata atq; gratia tua fuero
confirmatus: non ero exinde ingra
tus. **Q**uia **O**cebo iniquos vias
tuas.

RICO quasi dicat. si mihi
as. **RICO** penitenti gratia; tu
am restitueris: homines iniqui ex
penitentiā mea edocēi penitebūt et
sequentur. **L** vias tuas. **Lid** est man
data tua. **L** et impij ab te conuertē
tur. **P**er peccata **Y**t dēdman
nitentiam **Jeroni** tes a vñs
prauis agentes penitentiā mise
ricordiaz consequantur sicut ego
a te misericordiam consecutus sū.

Iniquitas exercetur contra proxi
mum **aug** Impietas dicitur a
postata ē a deo videli
cet vnuz deum non coluisse: a quē
colebat dimisisse. **A**cti dicat. **I**ta
plenius es adipe misericordie vt a te
conuersis non solum quibuslibet
peccatoribus sed etiam impijs nō
sit despe.

hugo Et q̄a pessima
randum **hugo** seruitus est sibi
bi peccatis. et p̄cipue peccatis car
nalibus que magis notabilia sūt
in predicatione **I**deo precat̄ur di
cens. **L**ibera me de sanguinibus
Lid est de peccatis carnalibus

aug Ad ipsa peccata respici
ens **A**postolus que veni
unt de corrupcōe carnis et sangui
nis ait **C**aro et sanguis regnum dei
non possidebunt. **A**tendens ergo

aug ens **A**postolus que veni
unt de corrupcōe carnis et sangui
nis ait **C**aro et sanguis regnum dei
non possidebunt. **A**tendens ergo

multas iniquitates suas et eas re
tribuens corruptioni carnis et san
guinis **L**ibera inquit me de sangui
nibus. **O**mnes nouimus latine nō
dici sanguines nec sanguina. tam
quia grec? posuit in plurali nume
ro. eo q̄ hoc inuenit in prima lin
gua hebraica. **I**deo maluit potius
interpret minus latine aliquid di
ce.

Cass q̄ in veritate posita dil
te **Cass** crepare. **N**am si diceret
a sanguine: vnuz forsitan peccatū
videretur ostendere. sed cum plura
lem numerum ponit: multa esse si
ne dubio confitetur. **L** deus deus sa
lutis mee. **I**figt dominum saluato
rem per quem pie credentibus da
tur salus **A**ddidit etiam. **L** et exulta
bit. **Lid** est cum exultatione lauda
bit. **L** lingua mea iusticiam tuam.

Lid est si me liberaueris de peccatis
meis tunc lingua mea iuste lauda
bit te p̄pter illud quod in preteito
psalmo dictum est. **P**eccatori au
tem dixit deus. quare tu enarras iu
sticias meas. **A**bsolutus enim re
cte potuit loqui vnde peccatorez di
uina lex suspendit. **I**llud pretere
a videtur afferre nonnullis aliqua;
q̄ōnem. **Q**uare post absolutionez
delicti dixerit. **L**audabo iusticiam
tuam: et non magis quod aptum
erat posuit pietatē vel misericor
diam tuam. **S**ed si causam profū
da ratione consideres iusticie diu
ine fuit vt audiret se damantē. par
ceret supplicanti. susciperet confite
tem.

hugo Misericordie emz
tri est q̄ dominus
primo infundit gratiam peniten
s. iij.

hugo Misericordie emz
tri est q̄ dominus
primo infundit gratiam peniten
s. iij.

tie. **I**usticie autem est q̄ parit iā
penitenti eo q̄ promissit. a hanc di
cit se xelle exultādo laudare. **O**
mmelabia mea aperies. **I** apias
dando mihi **Nicolaus** he
brei enim non habent optatum
modum. sed pro eo vtuntur futu
ro iudicium vt dictum est supra.
et os meum. **Q**uod clausum erat p
peccatum. **A**n **hugo** laudem
nunciabit. **hugo** tuam. **I**q̄
curatus sum. qua peccans non de
relictus sum. qua vt securus est ez
munda. **Nicolaus** Peti
tus sum. **Nicolaus** ergo
restitutionem gratie quia illi soli
qui sunt i gratia possunt debite co
ram deo os aperire ad ipsuz laudā
dum. quia nō est speciosa laus in
ore peccatoris. **Hu** Idcirco enī
ecclesiasti. xv. **Hu** laudes tibi
offeraz. quia non vis amodo sacri
ficiuz pecudū. vnde subdit. **Q**uo
niam si voluisses sacrificium. **P**ecu
dum. **D**edistem. **I** id est obtulissent
sicut eo tempore p expiatione pec
cati dabatur. **S**ed ego videns i spi
ritu tempus in quo ista cessabūt.
scio q̄ nō vis amodo ex illo tempo
re sacrificium pecudum. vnde sub
ditur. **L**ytiq̄ holocaustis non dele
taberis. **A**lia littera habet holo
caustū non tibi placet. quia si pec
cat homo non ideo est bos pumen
dus sed homo. **E**t quia immissio pe
cati acquiritur ex contritione suffi
cienti. **I**deo subditur. **S**acrificiū
acceptum. **D**eō. **I** est. **S**piritus con
tribulatus. **I** id est cum corpore tri

bulatus a v̄xatus per penitentiā.
vt spiritus dolore. et corpus labore
affici. **Cassio** **E**x hoc enim sa
antur **Cassio**. **C**rifici o nō san
guis egreditur. sed lacrimaruz flu
enta decurrunt. **S**equitur etiam
huius sententiē indubitata promif
sio cum dicitur. **C**or contritum a
humiliatum deus non despiciet.
Contritum dicit penitentie labori
bus vehementer afflictum. **H**umi
liatum vero scilicet vt quod ante fu
erat elatione superbum fieret pia
confessione. **I**eronimus
deuotum. **I**eronimus
Multi enim habent cor contritum
sed non habent humiliatuz. quia
plangunt quod fecerūt. et postea
ad ipsum reuerti desiderant quod
antea fecerunt. et de preteritis no
hnt pe
nitere. **Cassiodorus**.
Perquirenduz sane videtur q̄ fre
quenter in diuinis scripturis pro
intelligentia cor ponatur. dicit enī
in euangelio de corde exeunt cogi
tationes male. **E**t **P**etrus aposto
lus symoni ait. **C**or enim tuum nō
est rectum coram deo. **I**saia q̄
testatur. **I**nduratum est cor popu
li huius. **E**t in quarto psalmo. **V**
q̄ quo graui corde. **V**ic quoq̄ si
perius dixit. **C**or mundum crea in
me deus. vt cunctis indubitanteē
appareat ibi esse cogitationum no
strarum fontem vnde bonum ma
lumq̄ venire tractatum est. **C**on
sequenter supplicat vt quoniam sy
nagoga posita s̄ lege peccauit. p
gratiam christi succedēs syon hoc

est ecclesia catholica firmetur dicens
Nicola Emigne fac domine in bona voluntate tua. **Id** est sedm dulcorē misericordie. **Hugo** id est ecclie syon. **Id** est ecclie catholice que deum speculatur per fidem et spem. Nam syon speculatio interpretatur. **U**t edificentur muri ierusalem. **Id** est sacramenta ecclesie que sunt munitio fidei quam in ecclesia positi in te collo camus.

Glosa Et cum tu domine misericors construxeris ecclesiam. tunc acceptabis sacrificium in **Jeroni**. id est confessione ex ore peccatoris. **O**blationes. **Id** est laudationes. **E**t holocausta. quia fideles se totos offerunt. **Hugo**. **I**lli se totos offerunt deo in holocaustum qui abnegantes semetipsos christum nudum nudum se **Calliodor**.

Oblationes igitur et holocausta iam ad fideles pertinent christianos qui erant post aduentum domini crediti signantes immolanda corda hominum viventium: non membra pecudum mortuarum. **I**lla redigebantur potius in fauillis: ista temporaliter animas tribulationibus expurendo ad amena paradisi gaudia eterna perducunt. **S**equitur **V**ne. **Q**uando ecclesia catholica fuerit domini passione constructa. **Jeronimus** **L**impo des nent su

per altare tuum. **Q**uod est fides. quicquid offeres: per fidem offerre debet. **V**itulos. **L**audis vel cogitationis. **V**nde **O**se ultimo. **R**edemus vitulos labiorum nostrorum. **Augusti**. **V**el vitulos id est innocentiaz noue **Calliod**. **I**llos enim vitulos debemus aduertere qui animas suas in hostia suauitatis sacris altaribus obtulerunt. **Hugo**. **A**d litteram enim muri **I**erusalem pluries edificati sunt atque destructi. **V**nde sciendum quod primo edificati fuerunt per **S**alomonem qui clausit **I**erusalem triplicem muro ut habetur tercij Regum; tertio **D**os autem destruxit **J**oas ut habetur. **ij. Paralip. xxv.** **S**ecundo edificati sunt per **D**ziam ut habetur. **iiij. Reg. xv.** et postea destructi per **N**abuzardan. sicut habetur in fine **Reg.** **T**ertio reedificati sunt per **R**ecemiam et destructi sunt postea ab **A**nthiocho rege syrie sic habetur. **i. Machab. x.** **Q**uarto **J**udas machabaeus reedificauit eos ut habetur **primi machab. tertio.** **Q**uinto reedificauerunt eos reges **J**udee alienigenae quos postea **A**drianus equesteris penitus **Calliodorus**

destruxit. **C**alliodorus dulcissimus nimis emanauit psalmus iste de amaro compunctionis fonte descendens. **S**ed quid lacrimarum israeliticarum populū tunc profudisse credamus: ubi tanta afflictione plangebatur princeps. **R**uis enim illo flente non fleret.

Quis illo dolente non gerneret: quoniam
de proiecto hyadematate rex cinere;
gestabat in capite: canus cinere
non etate. **R**oluit enim se videri fo-
rinsicus ornatum: qui se intus no-
uerat esse fedissimum. **H**inc est quod
dum in hoc libro septem psalmi pe-
nitentium esse doceantur: ecclesia
eum vsu receptum est: ut quoties
peccatorum venia petitur: per istum
magis domino supplicetur. **N**ec im-
merito quoniam in nullo psalmo
rum qui penitentibus maxime ne-
cessarius est tantavirtutis humili-
tas inuenitur ut rex potens et i-
phetali culmine constitutus tanquam
extremus hominum sua festinaue-
rat peccata deslere. Deinde quia
post absolutionis promissionem
tanta se constrinxit necessitate la-
crimarum quasi ei minime fuisset
ignotum. **N**on enim hic ut in cete-
ris penitentialibus psalmis ali-
quod difficile dicitur quale est illud quod
in sexto psalmo dicitur. **L**auabo per
singulas noctes et cetera. **N**ec illud quod
in xxxi. psalmo dicitur. **G**rauata est
super me manus tua: conuersus
sum in erumna mea dum configit
spina. **N**on illud quod in xxxvii.
psalmo ait. **C**omputruerunt a cor-
rupte sunt cecarices mee a facie i-
sipientie mee. **N**ec illud quod in cen-
tesimo primo psalmo dicitur. quia
cinerem tanquam panem manduca-
bam et poculum meum cum fletu
miscbam. **N**on illud quod in cen-
tesimo nono psalmo dicitur.
De profundis clamaui ad te domi-
ne. **S**ed dauid rex a propheta cor-

reptus et peccati sui agnitione per-
territus: petit a clementissimo iu-
dice ut per misericordiam ipsius
ablutus sordibus omnium pecca-
torum reddatur omnino mundissi-
mus. Quoniam vero propheta da-
uid preuidebat sequentes populos
per istum psalmum copiosissime
penitentie remedia petituros me-
rito sancta mater ecclesia elegit hunc
psalmum frequenti meditatione
a fidelibus in orationibus suis ite-
rari. **H**uius autem psalmi nume-
rus non vacat a misterio. pertinet
enim ad annum iubilaeum qui apud
hebreos contractus veteres obliga-
tionesque soluebat. quem in leuiti-
co dominus annum remissionis v-
niuersos habitatores terre vocare
precepit. **S**ic et psalmus iste calu-
lo quinquageno constitutus si cor-
de puro dicatur delicta dissoluit. et
rographum nostre obligationis
euacuat. et nos a debitis peccatorum
tanquam remissionis annis prestare
domino reddit. **J**eronimus
Nos igitur domine **J**esu christe fa-
muli tui supplices deprecamur ut
pietatis consilio magnis facino-
ribus nostris immensam misericor-
diam largiaris. atque per contritio-
nem cordis humiliati macerando vi-
cia: iugulando delicta: dignum ti-
bi et acceptabile de nobis prepares
olocustum. **Q**ui cum patre et spi-
ritu sancto viuas et regnas deus per
omnia secula seculorum Amen